Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
NAJER FOLKSBLAT

פרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

Nr. 19	Łódź, Sroda 22 stycznia 1930	אכטער יאהרגאנג	לאדז, מיטוואך, כב טבת תר״צ	Nr. 19

Adres Redakcji i Administracji Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

גרויסער קריזיס אין דער אינדוסטריע

מורא׳דיגער דלות פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאנד

רעדעס פון דעפ. גרינבוים און דעפ. ראזמאריז

װ א ר ש א, 21. (טעלעפאניש פון אונזער סיים־קארעספאנדענט) אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער קאנסטיטוציע־קאמיסיע האט צ. א. גענומען דאס ווארט דער דעפ. יצחק גרינבוים, וועלכער האט אין זיין רעדע אנגעוויזען, אז דער עיקר איז נישט דאס פערברייטערען די רעכט פונ׳ם מלוכה־פרעזידענט אין דער רעגירונג, נאר — פון די בירגער, נאציאנאלע מינדערהייטען און די ארבייטער.

מיר זענען — האט ער געזאגט — געגען דעם פרינציפ פון א שטארקער מאכט. מיר האבען דאך אויסגעפרובט אויף אונזערע אייגענע פלייצעס די האוינגע מאכט. אט אזא מאכט איז נאר שטארק ״בנוגע הכנעה׳דיגע; זי וויל אבער נישט אנערקענען אזעלכע מענשען, וואס פערמאגען פראגראמען, ארער האבען פארערונגען. זי רעכענט זיך בלויז — ווי מיהאט אנומעלט געזאגט א הויכער בעאמטער — מיט דער מיינונג פון באפעס אונטער׳ן קאשטשאל...

די איצטיגע שטארקע מאכט רעדט נאר מיט די וואס פיהרען הכנעה׳דיג א ליצימאציע־פראגראם איך־מינוס, דאס הייסט — מיט אזעלכע, וואס לאזען תמיד ארונטער פון זייערע פארערונגען. מיר וועלען געהמען אין אכט — האט גרינבוים געזאגט — ביי דער רעוויזיע פון דער קאנסטיטוציע די רעכט פון די נאציאנאלע מינדערהייטען...

דעפ. לעשניצקי (בעבע) האט אין זיין רעדע אנגעוויזען, צ. א., אז די נאציאנאלע מינדערהייטען ווילען ריזקא א שטארקע מאכט, ווייל נאר אזא מאכט קאן געהמען אין אכט זייערע אינטערעסען. אויב איהר מיינט — האט ער געזאגט — אז די ״בעבע״ איז אויסגעוועהלט געווארען אויף די קרעסען מחמת אומבעוואוסטזיניגקייט און ארמיניסטראטיווען דרוק, האט איהר בפמחילה א גרויסען טעות.

די ווייטערדיגע דיסקוסיע איז אבגעלייגט געווארען.

װ א ר ש א, 21. (טעלעפאניש פון אונזער סיים־קארעספאנדענט) אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער ביודזשעט־קאמיסיע האט רעפערירט דעם ביודזשעט פון האנדעלס־מיניסטעריום דער דעפ. קאטשאנאווסקי (פ.פ.ס.).

אין זיין רעפעראט האט ער אנגעוויזען, אז פעהלען האט איצט 220 טויזענד ארבייטסלאזע, אז בכלל איז די פראדוקציע געפאלען, און אז אפילו אין דער קוילען־אינדוסטריע האט זיך אנגעהויבען א קריזיס. דאן האט ער אנגעוויזען, אז א סך בעאמטע, וואס זענען דעלעגירט אין מלוכה־אונטערנעהמונגען, בעקומען פון 500 ביז 2000 זלאטעס טאנטיעמע א חודש. אין ״סקארבאפערם״ אליין האט מען אויסגעצאהלט טאנטיעמע פון 40 ביז 80 טויזענד זל.

אין זיין שפעטערדיגער רעדע האט זיך דער האנדעלס־מיניסטער קוויאטקאווסקי מודה געווען, אז אין 1927 האט ער אויסגעצאהלט אין איפויכטס־ראט גרויסע טאנטיעמעס, ווי, למשל — קארפאנטי 45,000 שווייצארישע פראנק, מיכאלסקין 15,000 א. א. וו.

אין זיין רעדע האט דעפ. ראזמארין כאראקטערירט די איצטיגע ווירטשאפטליכע לאגע און אלגעמיין און אנגעוויזען, אז די רעגירונג פערפאלגט ספעציעל דעם האנדעל, וו מיינט רערמיט צו דערדריקען די יודען, אבער — צוזאמען מיט׳ן וואסער גיסט מען ארויס דאס קינד...

דעפ. ראזמארין האט דערנאך אנגעוויזען, אז די יודען ליידען נישט נאר פון קריזיס. נאר אויך פון דער אומגעהויערער שטייער־לאסט א. ד. גל.

שפעטער איז מען צוגעטראטען צו דער אפשטימונג וועגען די צוגאב־קרעדיטען אויפ׳ן לויפענדען יאהר. עס איז בעשטעטיגט געווארען דער מיליאן זל. צוגאב־קרעדיט פאר די ארבייטסלאזע אין לאדז.

דאס אינערן־מיניסטעריום האט געפאדערט דרייטהאלבען מיליאן זל. פארן דיספאזיציע־פאנר, אבער דער ״צענטראלעוו״ האט געגעבען בלויז 750 טויזענד.

דאן איז מען צוגעטראטען צו דער אפשטימונג איבער׳ן ביודזשעט פון בילדונגס־מיניסטעריום. דא האט זיך דער ״צענטראלעוו״ צוטיילט... פ.פ.ס. האט דאס מאל געשטימט פאר די פארערונגען פון די יודען און די נאציאנאלע מינדערהייטען. דערביי האט דעפ. טשאפינסקי געבעטען, ווי זאלען צופיל נישט פארערען. אזוי צי אזוי אבער — זענען אלע יודישע פארערונגען און די פארערונגען פון די נאצ. מינדערהייטען אפגעווארפען געווארען.

דערעפענונג פון דער ים־קאנפערענץ

לא נ ד א ן, 21. (טי) היינט 11 א זייגער איז אין דער קעניגליכער גאלעריע פון ענגלישען אויבער־הויז מיט א רעדע פון קעניג פייערליך געעפענט געווארען די ים־ענטוואפנונגס־קאנפערענץ.

ווידער א סכסוך ביים כותל־מערבי

אראבער לעשען אויס די ליכט ביי די יודישע מתפללים

י ר ו ש ל י ם, 21 (י. ט א. טעלעגראפיש). נעכטען איז ווידער פארגעקומען א שטיקעל טומעל ביים כותל מערבי.

ווען מען האט אנגעצונדען ליכט צום דאווענען האבען א חברה פון א 20 אראבישע שקצים אונטער דער אנפיהרערשאפט פון א שייך פארלאשען די ליכט, ארויסגעריסען זיי ביי די מתפללים פון די הענד און פונאנדערגעווארפען.

דער היינטיגער ״דאור היום״ שרייבט, אז ווען די מתפללים האבען זיך בעקלאגט פאר׳ן אראבישען פאליציאנט, האט יענער געענטפערט. אז ביים כותל־מערבי איז פערבאטען צו צינדען ליכט.

ערקלערונג!

אין ענטפער אויפ׳ן נעכטיגען קאמוניקאט אין דער פרעסע פון ועד הרבנים אין לאדז ערקלערען מיר: 1) טראץ דעם לאנגען קאמוניקאט האט דאך דער ראבינאט נישט אפגעלייקענט דעם עצם המעשה פון צוגענומענעם אינדיק און מיר שטעלען פעסט, אז מיר זענען פעראנטווארטליך פאר די אנגעגעבענע פאקטען און ווען עס וועט נויטיג זיין וועלען מיר פערעפענטליכען אין דער פרעסע דעם פאקט, אנגעבענדיג דערביי די נעמען פון די יעניגע שוחטים און אויך פון פריוואטע עדות. 2) מיר שטעלען ווייטער פעסט. אז ווען מיר זענען זונטאג, דעם 19-טען יאנואר א זייגער האלב 2 געקומען אין גמינע מיט׳ן תובן צו דער דין תורה זענען אין גמינע געווען די שוחטים און אויך די רבנים, נאכדעם ווי מען האט אונז געהייסען ווארטען האבען די רבנים נאך א ישוב אונז ארייגגערופען און ערקלערט, אז די דין תורה וועגען אינדיק וועט מעהר נישט פארקומען נישט אנגעבענדיג דערביי קיין מאטיוו. אונזער פאדערונג, אז די דין תורה זאל פארקומען איז געבליבען אהן ערפאלג, טראץ דעם, וואס די רבנים הרב ר׳ לייביש ראזענבערג און הרב ר׳ הערצל הארצשטארק זענען נאך עטליכע שעה געווען אין גמינע און אונז אפיציעל ערקלערט, אז זיי ווילען זיך נישט מישען אין דער פראגע און מיר זאלען טוען וואס מיר ווילען. דאס אלעס האבען בייגעוואוינט מיטגלידער פון ועד הכשרות אין לאדז.

מיר ערקלערען דעריבער, אז אונזער פעראיין איז נישט אויסען קיין פראוואקאציע מיר זענען נאר אויסען געווען זיך צו ווענדען צום ראבינאט און ועד הכשרות — אז דער פאקט זאל דורך זיי אויסגעפארשט ווערען און עס זאל אנגענומען ווערען שריט, אז מעהר זאלען אזעלכע פאקטען אין שחט־הויז נישט פארקומען. — א ווייטערע פאלעמיק האלטען מיר פאר איבריג.

די פערוואלטונג פון יודישען געפליגעל־הענדלער־פעראיין אין לאדז, פאמארסקא 17.

זאל פילהארמאניע: נארוטאוויטש 20

דאנערשטאג, דעם 23-טען יאנואר, 8.30 אין אווענד

איין און איינציגער רעפעראט

פון בעריהמטען יודישען דענקער און גלענצענדען רעדנער

ד. חיים זשיטלאווסקי

אויף דאס טעמא: ״דער קריזיס אינ׳ם ציוניזם״

אינהאלט: 1) סאגים פונ׳ם קריזיס, 2) ווען קומט פאר א קריזיס אין א געזעלשאפטליכער בעוועגונג, 3) די צענטראלע אידעע און דער ענדציל פון דעם ציוניזם — ד״ר פינסקער און ד״ר טעאדאר הערצל, 4) די קריטיקער פון דעם ציוניזם, 5) די בערעכטיגונג פון דעם ציוניזם, 6) אראפ פון גלייכען וועג, 7) די אראבישע פראגע און ד״ר מאגנעס, 8) דער צוריקקעהר פון דער צענטראלער אידעע, 9) דער הויף צום פאלק. בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון פילהארמאניע.

אלע מיטגלידער (יגס) און סימפאטיקער, וועלכע האבען זיך שוין פערשריבען, און די, וועלכע ווילען זיך נאך פערשרייבען צום

אבצייכנונגס־טאג

אויף דינסטאג, דעם 28-טען יאנואר ה. י. ווערען געבעטען צו קומען צו דער היינטיגער

פערזאמלונג

וועלכע קומט פאר 8 א זייגער אווענד אין אונז ר לאקאל.

די פערוואלטונג פון ״לינת הצדק״ צעגעלניאנא 53.

18822

Dr. med. J. HERSZFINKIEL

ספעציאליסט פאר קינדער־קראנקהייטען

צוריקגעקומען

זאוואדזקא 15, טעלעפ. 111-87

נעמט אן פון 9 — 10 פריה און פון 3 — 5 נאכמ.

Dr. med. ALBERT GOTLIB

Piotrkowska 26, tel. 177-50

אקושער און ספעציאליסט פון פרויען־קראנקהייטען.

נעהמט אן אין דערהיים פון 3—6 אווענד און אין לעטשניצע ״Vita״, פיעטריק. 45 פון 6.30 ביז 7.30 אין אווענד.

אלג. יודישער ארבייטער־בונד ״בונד״ אין פוילען, לאדזער ארגאניזאציע

פילהארמאניע־זאל, נארוטאוויטש 20

שבת, דעם 25-טען יאנואר ד. י. 10 א זייגער פריה דערשיינט די

״נ. פאלקסצייטונג״ איז לעבע־דיקן ווארט

מיט פאלגנדיקן אינהאלט: ח ה. ערליך (ווארשע) — לייט־ארטיקל; ארטיקלען אויף פאליטיש געזעלשאפטלעכע טעמען, בעלייכטעט דורך די ח״ח: י. ליכטענשטיין, ח. ל. פאזנאנסקי, ד״ר א. מארגאליס, ש. מילמאן; ח׳ ב. וויראווסקי — ליטעראַרישע נאָטיצן; ח׳ ד״ר וו. אייכנער — סאציאלע באַגרינדונג פון אבארטן (צו דער אויפפירונג פון ״ציאנקאלי״ אין שטאָטישן טעאַטער); ח׳ ב. שעפנער (בית־שין) — פעליעטאנען און נאָטיצן; קארעספאנדענציעס — ח׳ א. וואלף; לעצטע טעלעגראַמעז און כראָניק א באַזונדער רייכער קינסטלעריש־ארטיסטישער טייל אויסגעפירט דורך די ארטיסטן פון דער ״ווילנער טרופע״ בעלא בעלערינא און חיים שניאור

בילעטן צום פרייז פון 50 גר. ביז 1:50 זל. באקומט מען יעדן אָוונט פון 7—10 אין ״ארבעטער־ווינקל״ פאָלודניאָווע 20, אין ״קולטור־ליגע״ בזשעזשינער 23 און אין קולטור־אמט ווסבאָרניע 70.

3374

טשיטשערין בלייבט אויסערן-קאמיסאר

ר י ג ע, 21 (אטז). נאך א קאנפערענץ אין מאסקווע צווישען דעם קאמיסאר פאר אויסערן-ענינים טשיטשערין און דעם גענעראל-קאמיסאר פון דער קאמוניסטישער פארטיי, סטאלין, האט טשיטשערין' אונטער'ן דרוק פון פערשידענע הויך-געשטעלטע פערזאנען בעשלאסען צוריקצוציהען זיין פארשלאג פון דימיסיע און דערווייל בלייבען אויף זיין אמט אלס לייטער פון קאמיסאריאט פאר אויסערן-ענינים.

ער וועט אבער נעהמען א לענגערען אפרוה-אורלויב.

אויסשטעלונג במקום אויטא

ווארשא, 21 (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט) היינט איז אין דער בודזשעט-קאמיסיע בעהאנדעלט געווארען דער בודזשעט פון מיניסטעריום פון עפענטליכע ארבייט. דער מיניסטער מאטאקעוויטש ערקלערט, אז פרעמיער בארטעל האט אנערקענט די פרעלימינירטע סומע פון 70 טויזענט זלאטיס אויף אן אויטא פאר'ן פרעמיער פאר אן איבריגע. צוליב דעם לעגט דער מיניסטער פאר, אז די דאזיגע סומע זאל בעשטימט ווערען אויף אנטיילנעהמען אין דער אינטערנאציאנאלער קאמוניקאציע-אויסשטעלונג אין פויזען.

נייע ווענדונג אין האלסמאן-פראצעס

פערטיידיגונג פאדערט האלסמאנ'ען צו בעפרייען

וויען, 20. (יט"א, טעלעגראפיש) היינט האט זיך אין העכסטען געריכט אנגעהויבען די רעוויזיע פונ'ם האלסמאן-פראצעס. די רעוויזיע קומט פאר לויט דער אנקלאגע פונ'ם בעריהמטען עסטרייכישען פראפעסאר פון קרימינאל-רעכט ריטער. אין די מאטיוועו פון דער פארטיי-זיצונג איז אנגעגעבען, אז די געשוואוירענע ריכטער זענען בעאיינפלוסט געווארען דורך העק-פלאקאטען. אלע סמנים ווייזען אן דערויף, אז ס'איז פארגעקומען א רויב-מארד. די פערטיידיגונג פאדערט צו סקאסירען דעם אורטייל און בעפרייען האלסמאנ'ען. דער פראצעס וועט דויערן 3 טעג.

דער קאנפליקט אין דער אראבישער עקזעקוטיווע

ירושלים, 20 (י. ט. א. טעלעגראפיש). דער קאנפליקט אין דער אראבישער עקזעקוטיווע דויערט נאך ווייטער. דער צוזאמענשטעל פון דער אראבישער דעלעגאציע קיין לאנדאן איז נאך נישט קלאר. ס'געהען ארום קלאנגען, אז די פארגעקומענע וואהלען פון דער דעלעגאציע זענען אנולירט געווארען.

ירושלים, 20 (י. ט. א. טעלעגראפיש) דער עמיר פון עבר-הירדן אבדולאה, וועלכע איז איינגעלאדען געווארען קיין לאנדאן, האט ערקלערט, אז ער האט בדעה צו פאהרען קיין לאנדאן צוזאמען מיט דער דעלעגאציע פון דער אראבישער עקזעקוטיווע.

די שעכט-הויז-פראגע אין תל-אביב

ירושלים, 20 (י. ט. א. טעלעגראפיש) דער רעגירונגס-קאמיסאר פון דרום-א"י סטאמפעל האט אויפגענומען אין יפו א דעלעגאציע פון די איינוואוינער פון תל-אביב, וועלכע האט איהם איבערגעגעבען א פראטעסט-רעזאלוציע, וואס איז אנגענומען געווארען אויף מאסען-פערזאמלונגען אין תל-אביב צוליב'ן פערבאט איינצואורדנען אן אייגען שעכט-הויז.

דער רעגירונגס-קאמיסאר האט געענטפערט דער דעלעגאציע, אז דער בוי-פלאן פון נייעם שעכט-הויז אין תל-אביב וועט בעשטעטיגט ווערען, אבער ביז די נייע געביידע וועט פערטיג ווערען, וועלען די יודישע שוחטים כוזען ארבייטען אין יפוער שעכט הויז.

שטראף פאר אנטיסעמיטיזם

בערלין, 20. (יט"א, טעלעגראפיש). די פראנקפורטער אוניווערזיטעט האט אויסגעשלאסען א היטלערישען סטודענט, וועלכער האט אונטערגעשריבען א פלוגבלאט, אין וועלכען די אוניווערזיטעט ווערט בעצייכענט אלס פעסטונג פון יודישער פרעכהייט.

טויטער געהט ארויס פון טרומנע

שרעקליכע סצענע אויף א בית-עולם

ניו-יארק, 21 (ספ. טעל.) אויפ'ן בית-עולם אין דער מעקסיקאנישער שטאט קווערעטארא האט זיך אפגעשפילט א שרעקליכע סצענע. בעת דער קבורה פון א געוויסען שטאטישען בירגער און מ'האט געזאלט די טרומנע אראפלאזען אין קבר, האט זיך אויפגעהויבען דאס דעקעל פון דער טרומנע און דער „טויטער" איז ארויס און אהן אטעם ענטלאפען פון בית-עולם.

ביי דער דאזיגער סצענע האבען פיל פרויען און אפילו מענער געח'לש'ט.

עקסצעסען פאר א קינדער-שפיטאל אין בערלין

בערלין, 21 (ספ. טעל.) אין ערציהונגס-אנשטאלט פאר קינדער אין בערלין איז אויסגעבראכען שקארלאטין. צוליב דעם האט זיך די אנשטאלט געווענדעט צו די עלטערן פון די קינדער, אז כדי די קראנקהייט זאל זיך נישט פערשפרייטען אין דער שטאט, זאל די עלטערן דערווייל נישט בעזוכען די קינדער. די דאזיגע ווענדונג האט אבער געהאט א פערקעהרטע ווירקונג, אלע עלטערן זענען געקומען אין אנשטאלט און פערלאנגט, אז מ'זאל זיי ארויסגעבען די קינדער. דאס טויער איז אבער געווען פערמאכט און דער המון האט אנגעהויבען צו שטורמען די אנשטאלט. א זשאנדארמעריע-אפטיילונג האט געמאכט א סוף צו די עקסצעסען.

ארעסטירט א רב און 4 ישיבה-בחורים אין לענינגראד

ריגא, 20 (י. ט. א. טעלעגראפיש). דא זענען דערהאלטען געווארען ידיעות, אז אין לענינגראד זענען ארעסטירט געווארען דער רב לייזעראוויטש און 4 ישיבה-בחורים. די סבות פון ארעסט זענען נישט בעקאנט.

Proszek i Mydło
Regera
najlepsze!

„שטאהלהעלם" דעמאנסטרירט געגען דער איצטיגער ארדנונג אין דייטשלאנד

בערלין, 21 (ס. טעל.) אין אנאבערג (זאקסען) האט די קאמפף-ארגאניזאציע פון די שטאהלהעלמער איינגעארדנט א גרויסען דעמאנסטראציע צוזאמענפאהר פון מיליטערישען כאראקטער. די רעדעס זענען געהאלטען געווארען אין העצערישען גייסט. די רעדנער האבען פערלאנגט צו א בוואפנטען אויפשטאנד געגען דער איצטיגער מלוכה ארדנונג און צו רעקאנסטרואירען דאס פאר'מלחמה'דיגע דייטשלאנד.

24 יאהר איז ער געווען רב

איצט „צורייסט" ער די קייטען פון רעליגיע

מאסקווע, (יט"א) 24 יאהר איז הרב משה געלמאן געווען רב אין דעם שטעטעל יאנאוויטש, וויטעבסקער קרייז, איצט איז ער ארויס מיט א לאנגער מעלדונג אין מינסקער קאמוניסטישען „אקטיאבר" ערקלערענדיג, אז ער „וואשט פון זיך אפ דעם שענדליכען פלעק פון רבנות און רייסט אראב מיט אלע רעשטלעך פון רעליגיע".

אין זיין מעלדונג ערקלערט דער געוו. רב, אז זיין פאטער און זיינע ברידער זענען רבנים נאך ביז'ן היינטיגען טאג. ער אליין האט בעקומען סמיכה אויף רבנות פון צוועלף רבנים, צווישען זיי אויך פון דעם ליובאוויטשער רבי'ן.

פאר מל זיין א קינד אויסגעשלאסען פון אוניווערזיטעט

מאסקווע, (יט"א) דער יודישער סטודענט מישא אפאנאסטאן, וועלכער האט שוין געדארפט ענדיגען איצט דאקטאר אין מינסקער אוניווערזיטעט איז איצט אויסגעשלאסען געווארען פון דעם אוניווערזיטעט דערפאר, ווייל ער האט מל געווען זיין ערשט-געבוירען קינד.

אויף דעם עפענטליכען משפט וואס איז געמאכט געווארען איבער דעם פאנאטיקער, האט ער ערקלערט, אז ער האט מל געווען זיין קינד צוליב היגיענישע צוועקען. מילה — האט פאנאסטין געזאגט — איז אנערקענט דורך דער מעדיצינישער וויסענשאפט אלס א מיטעל צו פערהיטען דאס קינד פון שפעטערע מעגליכע קראנקהייטען.

דער אורטייל איז אבער געווען, אז דער שולדיגער ווערט אויסגעשלאסען פון אוניווערזיטעט.

פארשונג פון פרויען-האנדעל אין נאהענטען מזרח

גענף, (יט"א) דער ראט פון פעלקער-בונד האט בעשלאסען אפיציעל ביז צו דער קומענדער סעסיע די פראגע וועגען שיקען א ספעציעלע קאמיסיע אין די מזרח-לענדער, כדי אויסצופארשען דארט די פראגע וועגען פרויען-האנדעל, ווי בעקאנט איז אזא קאמיסיע מיט איניגע יאהרען צוריק בעשטימט געווארען, כדי צו אונטערזוכען די פראגע אין איירופא און אמעריקא. די ענגלישע רעגירונג האט מסכים געווען, אז אזא קאמיסיע זאל בעזוכען איהרע קאלאניעס און פראטעקטאראט-לענדער אין מזרח און דער נאטע, וועלכע זי האט וועגען דעם צוגעשטעלט דעם פעלקער-בונד גיט ענגלאנד אויך די הסכמה צו אן אונטערזוכונג אין ארץ-ישראל.

רבנים גיט מען נישט אפ קיין בריף

ריגע, (יט"א) צוליב'ן סאציאליסטישען געזעץ וואס קומט איצט פאר אין אוקראינע צווישען די פאסט-בעאמטע פון פערשידענע שטעט איז בעשלאסען געווארען אז בריף, וואס זאלען זיין אדרעסירט פאר רבנים זאלען נישט אפגעגעבען ווערען די אדרעסאטען. כדי א רב אין אוקראינע זאל להבא בעקומען א בריף, דארף מען דעם בריף אדרעסירען ווי צו א פריוואט-פערזאן.

אין דער נעץ פון א בייזער טייוועל

17-יעהריגער יודישער בחור ערמארדעט זיין קריסטליכען שעף

סענסאציאנעלער מארד-פראצעס אין לובלינער קרייז-געריכט

אויף דער בעשולדיגונגס-באנק אין לובלינער קרייז-געריכט איז די טעג געזעסען א 17-יעהריגער בחור, דוד ראזען, וועלכער איז געמשפט געווארען פאר א רויב-מארד. דער דאזיגער יונגער בחור האט ערמארדעט זיין שעף, א אייגענטימער פון א טאבאק הורט געשעפט אין קוראוו, ערמארדעט האט ער איהם אין געשעפט, שיסענדיג צו איהם פון הינטען אין קאפ, בעת יענער איז געזעסען ביים בופעט.

געשעהן איז עס דעם 21-טען פעברואר 1929. גאנץ פריה האט זיך אינ'ם שטילען שטעטעלע קוראוו געהערט געשרייען: „פאליציי! פאליציי!" דאס האט געשריען טאקע דער דאזיגער 17-יעהריגער דוד ראזען, וועלכער איז אבער באלד פערשוואונדען. גלייכצייטיג האט מען זיך דערוואוסט, אז אין טאבאק הורט-געוועלב איז אויף א רעפיגירטען אופן ערמארדעט געווארען דער אייגענטימער, פאביאנסקי, א געוו. לעגיאניסט און מלחמה-אינוואליד. די שכנים האבען געהערט א שיסעריי אין זיין געוועלב, וואו אינ'ם זעלבען מאמענט איז די עלעקטרישע ליכט פערלאשען געווארען.

דער מערדער, האט נאכ'ן מארד, זיך בעהאלטען אויף א בוידעם פון א הויז און דארט אין א ווינקעל געזעסען צוויי-פערטעל שעה אוןפיס ביז מען האט איהם ארעסטירט.

דוד ראזען האט א צייט לאנג געארבייט אין דאזיגען געשעפט. אויפגעפיהרט זיך מוסטערהאפט, פאביאנסקי האט געהאט צו איהם דעם פולסטען צוטרוי, געשיקט איהם מיט גרויסע סומען געלד קיין לובלין און ווארשא, איבערגעלאזט אין זיינע הענד דאס געשעפט און א. וו. אפילו אין געריכט האט נאך די אלמנה פון אומגעקומענעם קריסט פאביאנסקי, ערקלערט, אז זי און איהר מאן האבען דעם פולען צוטרוי געהאט צו „דאווידעקען".

פון וואנען זשע קומט צו דעם דאזיגען 17-יעהריגען יונגעל א געדאנק וועגען ערמארדען זיין שעף?

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז דוד ראזען איז ארייגעפאלען אין דער נעץ פון א שווינדלער, דאס איז א געוויסער קאנסטאנטי ציענזשאק, אן אייגענטימער פון א רעסטאראן אין קוראוו. דוד פלעגט אפט ארייגקומען אין דאזיגען רעסטאראן און ציענזשאק האט אויף איהם בעקומען אן איינפלוס. ציענזשאק האט נישט געקענט פערגינען פאביאנסקי'ן זיין געשעפט און שטעלונג און ער האט געגומען זוכען פאר איהם א קבר. ציענזשאק האט געווארפען אן אויג אויפ'ן יונגען יודישען בחור און בעשלאסען איהם אויסצונוצען פאר זיין מערדערישען פלאן.

ווייסענדיג, אז ראזען בעקומט אפט גרעסערע סומען געלד איינצוקויפען טאבאק פאר זיין שעף, האט ציענזשאק איינמאל צוגענומען ביי ראזענען 10 טויזענד זלאטיס און אנשטאט איינצוצאהלען אין מלוכה'שען טאבאק-מאנאפאל דורך דער פאסט, האט ציענזשאק געפעלשט א פאסט קוויטונג און מיט אזא פאלשען טשעק איז ראזען געפאהרען קיין לובלין און אפגענומען די סחורה. צוריקפאהרענדיג קיין קוראוו, האט ראזען זיך געכאפט, אז ציענזשאק האט געהאט א ברירה צו פעלשען דעם קוויט און אז ווען די זאך וועט ארויסקומען וועט ער ווערען קאמפראמיטירט. ער איז אוועק צו ציענזשאקען און פון איהם געפאדערט אז סצובעסערען דעם פעהלער. עס איז שוין אבער געווען צו שפעט. דער טשעק איז שוין געווען געפעלשט, די סחורה אפגענומען, די 10 טויזענד זלאטיס ביי ציענזשאקען און דוד ראזען איז שוין געווען פעסט אין האנד פון טייפעל. דער 17-יעהריגער יודישער בחור איז פון דעם מאמענט אן שוין נישט געווען ביי די פולע חושים און ער איז געווארען א בלינד ווערקצייג אין די הענד פון מערדערישען ציענזשאק, וועלכער האט איהם אונטערגערוקט א פלאן צו ערמארדען פאביאנסקי'ן, אזוי ארום וועט די אפערע מיט'ן טשעק נישט ענטדעקט ווערען און נאכ'ן מארד וועט מען מאכען א שם, אז באנדיטען זענען אנגעפאלען אויפ'ן געוועלב און דעם שעף דערשאסען.

דער דערשראקענער בחור האט דעם מארד אויסגעפיהרט און בעהאלטען זיך אויפ'ן בוידעם. ביים אויספארשונגס-ריכטער האט ער ערשט פריער אפגעלייקנט און דערצעהלט, אז ציענזשאק האט איהם געדראהט צו דער'הרגענען, אויב ער וועט נישט אויספיהרען זיין ווילען.

אויף דער בעשולדיגונגס-באנק אין לובלינער קרייז-געריכט איז געזעסען נעבען דעם 17-יעהריגען דוד ראזען אויך זיין פערפיהרער — קאנסטאנטי ציענזשאק.

דער יודישער בחור האט פאר'ן געריכט ווידער אמאל געגעבען די זעלבע ערקלערונגען און מיט דאקומענטען און עדות דאס איבערגעדערמאנטע פעסטגעשטעלט, ציענזשאק האט געברענגט עדות קרימינאליסטען, וועלכע זענען געזעסען מיט ראזענען אין איין קאמער אין תפיסה און זיי האבען כלומרשט געהערט, אז ראזען זאל זיך האבען געריהמט, דאס ער האט ספעציעל אויסגעטראכט אזא בעשולדיגונג אויף ציענזשאקען כדי דערמיט זיך צו מאכען לייכטער די שטראף.

דאס געריכט האט ארויסגעטראגען אן אורטייל לויט וועלכען עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דוד ראזען איז אנגערעדט און געשטויסען געווארען צום מארד דורך ציענזשאקען און דעריבער איז ראזען פער'משפט געווארען אויף 6 יאהר שווערע תפיסה און ציענזשאק אויף 10 יאהר.

לאדז. 22 יאַנואַר 1930

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז. 22 יאַנואַר 1930

די אויספאָרשונג וועט האָבען אַ דעצידירענדע בעדייטונג

די ארץ־ישראל־פרעסע וועגען דער כותל־מערבי־קאָמיסיע

ירושלים, (יט"א) וועגען בעשלוס פון ראַט פון פעלקער־בונד צו בעשטימען אַ ספּעציעלע קאָמיסיע פאַר דעם ענין פון כותל מערבי שרייבט דער „הארץ היום": מיט'ן בעשטימען די ספּעציעלע כותל מערבי קאָמיסיע איז געמאַכט געוואָרען אַ פּראָבע דורכצופיהרען אַ גרינדליכע אויספאָרשונג וועגען דער פראַגע פון כותל מערבי. צי וועט די קאָמיסיע זיין בעפולמעכטיגט נאָר אויסצופאָרשען די רעכט און פּרעטענזיעס צום כותל מערבי אָדער זי וועט האָבען די פולמאַכט אויסצופאָרשען און אָננעהמען בעשלוסען וועלען די רעזולטאַטען פון איהר אויספאָרשונג אָנגעפאַלס האָבען אַ דעצידירענדען איינפלוס אויפ'ן גורל פון כותל און אויף די רעכט פון יודען און מוזולמענער אין בעצוג צו איהר, אויב מיר וועלען נישט — ענדיגט די צייטונג — גלייך אָנהייבען צוזאַמלען אַלע דאָקומענטען, וואָס בעשטעטיגען אונזערע רעכט צום כותל, וועלען מיר ווידער פאַרשפּילען.

וועגען דערזעלבער פראַגע שרייבט דער אַרבייטער־אָרגאַן „דבר": „דער בריטישער פאָרשלאַג וועגען דאָס בעשטימען אַן אינטערנאַציאָנאַלע קאָמיסיע אין דער פראַגע פון כותל־מערבי, וועלכען דער ראַט פון פעלקער־בונד האָט אָנגענומען, איז בערעכטיגט דערפאַר, ווייל די בריטישע רעגירונג, נעהמט זיך נישט דאָס רעכט אַליין צו לעזען דעם פּראָבלעם, די הייליגע מקומות אין א"י און דער כותל־מערבי בתוכם בילדען אַ בעזונדערען טייל פון א"י־מאַנדאַט, נישט איינגעהענדיג אין משך פון איינציגע מאַנאַטען אייפ'ן דאַזיגען פאָרשלאַג, האָט די פעלקער־ליגע בעוויזען דאָס זי האָט וועניג פאַרשטענדניש פאַר דער פראַגע פון כותל־מערבי קאָנפליקט, וועלכער דראָהט מיט פיל געפאַהרען דעם לאַנד. מיר האָפען — ענדיגט דער „דבר" — דאָס די קאָמיסיע וועט דרייסט צוטרעטען צו איהר אויפגאַבע, וועט וויסען צו מאַכען אַן אונטערשיד צווישען אמת און פאַלשקייט צווישען די ירושה פון יאָהרהונדערטער און פאַרמעלען איינענטום און איך וויסען צו אונטערשיידען האָפנונגען און טרעהרען פון אַ פאָלק, פון ביזווייליגע פּאָליטישע מאַנעוורען.

„הארץ" שרייבט: די כותל־מערבי קאָמיסיע וועט פאַרהערען עדות, וועט פאָרשען דאָקומענטען. כדי צו בעשטימען דעם רעכטליכען צושטאַנד פון כותל. צו איז דאָס אָבער אַ ריכטיגער וועג צו בעשטימען די רעכט פון יודישען פאָלק, צו דעם איינציגען איבערבלייבעניש פון אונזערען נאַציאָנאַלען דענקמאָל. צו האָט נישט הרב קוק געזאָגט פאַר דער אויספאָרשונגס־קאָמיסיע, אַז וועלען בעווייזען די יודישע רעכט בײם כותל הייסט דאָס זעלבע ווי מיט אַ ליכטעל העלפען דעם שיין פון דער זון? נישט קוקענדיג דעריף — ענדיגט די צייטונג — זענען מיר דאָך מסכים אויף דעם אורטייל פון דער קאָמיסיע. ערוואַרטענדיג, אַז זי וועט בעזייטיגען די שוועריגקייטען, וועלכע ביזוויליגע מענשען האָבען זיך בעמיהט אונז צו שאַפען.

מ'קאָן זיין צופרידען

„טיימס" וועגען די בעשלוסען פון פעלקער־בונד־ראַט אין די ארץ־ישראל־פראַגען

לאָנדאָן, (יט"א) דער „טיימס" פאַרעספּאָנדענט־ליכט אַ לייט־אַרטיקעל געווידמעט די בעשלוסען פון פעלקער־בונד ראַט וועגען די א"י־פראַגען. אין אַרטיקעל ווערט צוו. אַנד. געזאָגט:

„מען קען נאָר צופרידען זיין דערפון, וואָס עס ווערט איצט דורכגעפיהרט ווערען אַן אומפאַרטייאישע ערנסטע אויספאָרשונג. ווען די אויספאָרשונג וואָלט פריהער אָנגעהויבען געוואָרען, וואָלט אפשר נישט געקומען צו פיל פון די בעדויערנס־ווערטע געשעהענישען.

דער סעקרעטאַר פון פאַרעין אַפּים האָט גוט אויסגענוצט זיין קורצען וויזיט אין זשענעווע. ער האָט בעוויזען צו פּראַפּאַנטרעבירען די ראַט־מיטגלידער מיט דעם ענין, צו וועלכען זיי האָבען זיך בעציגען מיט אַ געוויסען אומחן. דער דאָזיגער אומחן שטאַמט אָהן ספק דערפון, וואָס איינעגע מיטגלידער, פון דער מאַנדאַט־קאָמיסיע, וועלכע רעפּרעזענטירען קאַטאָלישע מלוכות, האָבען זיינער צייט געהאַט ערקלערט, אַז יעדע אויספאָרשונג, וואָס וועט אַרומנעהמען דעם רעכטליכען צושטאַנד פון כותל מערבי וועט אַנטרעפען אויף שוועריגקייטען. מר. הענדערסאָן האָט אָבער בעוויזען, אַז דער נאָהענטסטער ציל פון דער אויספאָרשונג איז נאָר צו בעשטימען די רעכט פון יודען און אַראַבער צום כותל ־ מערבי די איצטיגע אויספאָרשונג וועט בשום אופן נישט בעאיינפלוסען די פראַגע, וואָס וועלען ענטשטעהען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן כותל מערבי אין דער צוקונפט. ווען דאָס דאָזיגע וועט זיין ערלעדיגט וועט איך פאַרענדיגט זיין די אויפגאַבע פון דער קאָמיסיע. אָדער — ווען עס וועט זיך שפּעטער אַרויסווייזען, פאַר נייטיג צו פאַרברייטערען די אויספאָרשונג — וועט ווייטער גאָרנישט נעטון ווערען אָהן אַ פריהערדיגער בעראַטונג מיט'ן ראַט פון פעלקער־בונד".

אַנטיסעמיטען שלאָגען יודישע אַרבייטער

אויף אַ מעטאַל־פאַבריק אין קערטש

מאָסקווע, (יט"א) פיר יודישע אַרבייטער, שלמה פוקסמאַן, חיים פּינעס, משה טראַכטמאַן, און חיים שאַמעס זענען מערדערליך געפּייניגט געוואָרען אויף דער מעטאַל־פאַבריק אין קערטש. לויט ווי עס ווערט מיטגעטיילט האָבען די רוסישע אַרבייטער, אויף דער פאַבריק געוועהען ווי די אַנטיסעמיטישע אַרבייטער האָבען געפּייניגט די יודישע חברים. זיי האָבען אָבער זיך פאַר זיי נישט אָנגענומען. אויף אַ פערהער, וואָס איז שפּעטער פאָרגעקומען אויף דער פאַבריק, האָבען די אַרבייטער פון דעם קעסעל־צעך וואָגאַר אָנגענומען זיך פאַר די כוליגאַנעס און האָבען ערקלערט, אַז זיי האַלטען דאָס וואָרט „זשיד" נישט פאַר קיין בעליידיגונג פאַר יודען.

צוליב דעם, וואָס די קערטשער פאַבריק איז די ערשטע, וואָס דער „קאָמזעט" האָט אַהין געשיקט יודען אויף אַרבייט, האָט די אַדמיניסטראַציע פון פאַבריק זיך איצט גענומען דורכפיהרען אַ שטרענגע אויספאָרשונג. די קערטשער קאָמוניסטישע צייטונג „קראַסנאַיאַ קערטש" איז נישט צופרידען, וואָס מען האָט די אַנטיסעמיטישע אַרבייטער איבערגעלאָזט נאָך ביז־איצט אויף דער פאַבריק. די צייטונג פאָדערט מ'זאָל זיי בעזייטיגען פון דער אַרבייט.

קאַטאַסטראָפאַל

דער קריזיס אין דער לאָדזער אינדוסטריע

דער פּרעזידענט פון דער צענטראַלע פון די טעקסטיל־אַרבייטער־פאַראיינען, דעפּוטאַט שטשערקאָווסקי, האָט זיך אַרויסגעזאָגט אויף זאַלבען־יען אופן וועגען קריזיס אין דער לאָדזער טעקסטיל־אינדוסטריע.

שוין אין פערטען קוואַרטאַל פון יאָהר 1928 איז פאָרגעקומען דער צוזאַמענברוך פון דער קאָניונקטור און פון דער דאָזיגער צייט אָן האָט זיך דער קריזיס אַלץ מעהר פאַרטיפט, אַזוי, אַז אין דער אַנדערער העלפט פון 1929 האָט זיך דער קריזיס פאַרשפּרייט אויף אַ שרעקליכען אופן אויף אַלע געביטען פון ווירטשאַפטליכען לעבען און בעזונדערס אין לאָדז און אין לאָדזער קרייז. צומייסטען האָבען דאָס דערפיהלט די ברייטע אַרבייטער־מאַסען און דער טייל פון דער בעפעלקערונג, וועמענס עקזיסטענץ איז פאַרבונדען מיט דער טעקסטיל־אינדוסטריע.

איצט דאַרף מען פעסטשטעלען, אַז ס'וועגען נישט פאַרהאַן קיין אויסזיכטען אַז אין דער נאָהענטסטער צייט זאָל פאַרבעסערט ווערען די קאָניונקטור אין דער אינדוסטריע און די אַלגעמיינע לאַגע שטעלט זיך פאַר ממש קאַטאַסטראָפאַל, וועגען וואָס ס'קענען עדות זאָגען די ציפערען, וועלכע זענען געזאַמעלט געוואָרען פון 13־טען ביז'ן 18־טען יאַנואַר אין לאָדז און אין לאָדזער קרייז.

אין דער דאָזיגער צייט האָבען אין די פאַבריקען, וועלכע בעשעפטיגען איבער 400 אַרבייטער 2 טעג אין דער וואָך געאַרבייט 10450 אַרבייטער צו 3 טעג אין דער וואָך — 22050 אַרבייטער; 4 טאָג אין דער וואָך — 8035 אַרבייטער; 5 טעג אין דער וואָך — 9775 אַרבייטער; 6 טעג אין וואָך — 12160 אַרבייטער. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט דאַרף מען בעמאַנען, אַז פולע 6 טעג אין וואָך זענען בעשעפטיגט אַזעלכע קאַטעגאָריעס אַרבייטער ווי פאַרבערען, פּייערלעשער, סטרוזשעס און אַדמיניסטראַטיווע אַרבייטער.

אין קיין שום גרויסער פאַבריק אַרבייט מען נישט קיין פולע 6 טעג אין וואָך. אויב מ'זאָל אויסנעהמען די פאַבריקען וואָס בעשעפטיגען אונטער 400 אַרבייטער — שטעלט זיך די לאַגע פאַר פיל ערגער. אין אַזעלכע שטעט אין לאָדזער קרייז, ווי זדונסקאַ וואָליאַ, בעלכאַטאָוו, טורעק, אַלעקסאַנדער קאָנסטאַנטין, זענען אַלע פאַבריקען כמעט טויט, און דאָס גאַנצע ווירטשאַפטליכע לעבען אין די דאָזיגע שטעט איז דאָך געווען ענג פאַרבונדען מיט דער טעקסטיל־אינדוסטריע.

די נויט אין לאָדז איז אַזוי גרויס, אַז די פּעריפעריע בעקלאָגען זיך, אַז ס'איז אוממעגליך צו פאַרקויפען אין די מאַרק־טעג אַזעלכע פּראָדוקטען, ווי פּוטער, אייער, קעז, און אפילו — קאַרטאָפעל. מכל־שכן שוין קען קיין רייד נישט זיין וועגען דער קאָנסומציע פון אַ אינדוסטריע־אַרטיקלען.

די הויפּט־סיבה פון קריזיס זענען אָהן אַ ספק די נידריגע לוינען, וועלכע האָבען געפיהרט צו פאַרניכטען אונזער אינערליכע קאָנסומציע, צו דער פאַרשאַרפונג פון דער סיטואַציע האָט געבראַכט די אומנעשטרענגטע פּאָליטישע סיטואַציע בעת דעם רעגירען פון פּרעמיער שוויטאַלסקי. דאָס לאָזט אויפ'ן מאַרק אַ גרויסע צאָהל לאַנג־טערמיניגע וועקסלען, פון וועלכע דער גרעסטער טייל איז געגאַנגען צו פּראָטעסט, איז אויך איינע פון די סיבות פון דעם שאַרפען קריזיס. די רעגירונג האָט ביז איצט גאָרנישט געטון, כדי צו בעקעמפען דעם קריזיס און די לאַגע איז געוואָרען אַלץ ווייטער קאַטאַסטראָפאַל.

די אינדוסטריעלער האָבען אויסגענוצט די לאַגע, וואָס די אַרבייטער זענען אָפּגעשוואַכט צוליב'ן קריזיס און האָבען זיך מיט זיי אָפּגערעכענט. זיי האָבען פאַרערגערט די אַרבייטס־בעדינגונגען און זיי פאַרקלענערט וואו זיי קענען. די לוינען, די לאַגע פון די אַרבייטער איז געוואָרען ממש אַ טראַגישע.

נישט קוקענדיג אויף דעם פאַרשטאַרקטען קריזיס, האָט שוויטאַלסקיס רעגירונג אָפּגעשאַפט די דרינגענדע אונטערשטיצונגען פאַר אַרבייטסלאָזע. ערשט איצט ווען צווישען די אַרבייטסלאָזע האָט זיך געשאַפען אַ לאַגע, וועלכע האָט געדראָהט מיט די טראַגישסטע קאָנסעקווענצען, האָט די רעגירונג זיך רעצידירט איינצופיהרען „אויסערגעוועהנליכע הילף" פאַר אַרבייטסלאָזע, וועלכע האָבען נישט גענומען קיין געזעצליכע אונטערשטיצונג. אָבער פון דער דאָזיגער אונטערשטיצונג געניסען נאָר אַ פאַרהעלטנישמעסיג קליינע צאָהל אַרבייטסלאָזע.

לאָדז איז איצט אונטערגעמינירט, די נויט נעהמט אַרום נישט נאָר די ספערען פון די גאַנץ און האַלב־אַרבייטסלאָזע אַרבייטער, נאָר אויך די ספערען פון די האַנדווערקער, קליינהענדלער, און אַלע אַנדערע, וועלכע זענען דירעקט אָדער אינדירעקט פאַרבונדען מיט דער אינדוסטריע. ס'איז נעדומען דער לעצטער מאָמענט, אַז די רעגירונג זאָל אונטערנעהמען אַ פּלאַנמעסיגע, ענערגישען קאַמף מיט'ן ווירטשאַפטליכען קריזיס און זאָל קומען מיט בעדייטענדער הילף פאַר די לאָדזער אַרבייטסלאָזע.

בערלינער יודישע קהלה און איהר פּרעזעס געאָרג קאַרעסקי

(קאָרעספּאָנדענט פון בערלין צום „נייעם פאָלקסבלאַט").

בעת אין אַנדערע שטעדט און לענדער עק־זיסטירען נישט מעהר קיין יודישע קהלות וועלכע זענען פון ימים קדמונים אָן געווען דער יסוד פון דער יודישער אויטאָנאָמיע, בעת אין אַנדערע שטעדט האַלטען זיי אין אונטערגעהען און אָפּ־שטאַרבען — געפינט זיך די יודישע קהלה אין בערלין אין אַ פּראָצעס פון וואַקסען און בליהען, בויען און שאַפען. אפשר נישט פערהאַן אין דער גאַנצער יודישער וועלט אַ קהלה־פערוואַלטונג, וואָס זאָל זיין אַזוי שעפעריש אַקטיוו, פּרוכפּער־טיג אין אידעען און מעשים ווי די גרעסטע יודי־שע קהלה אין דייטשלאַנד און די דריט גרעסטע אין דער וועלט. עס איז דער גרויסער היסטאָרי־שער פאַרדינסט פון דער יודישער פאָלקס־פּאַרטיי, וואָס בעשטעהט פון 90 פּראָצ. ציונים, וואָס זי האָט אויפגענומען מיט גרויס התלהבות דעם לאָ־זונג פון טעאָדאָר הערצל: „נעהמט אַריין די יודי־שע קהלות" און איהם פאַרווירקליכט מיט נשמה־ברען און גרויסער געשיקטליכקייט. דער לעצטער וואַהל־קאַמף, וואָס איז געפיהרט געוואָרען מיט מוט און ענערגיע מצד דער יודישער פאָלקס־פּאַר־טיי, האָט איהר אָבער נישט געבראַכט די געוווּנ־שענע מאַיאָריטעט אין דער רעפּרעזענטאַנטען־פאַר־זאַמלונג און זי האָט געמוזט שליסען אַ קאָמפּראָ־מיס מיט דער אַזוי־גערופענער „מיטעלפּאַרטיי" וואָס מאַכט נאַטירליך שווערער די נאַציאָנאַלע אויפבוי־אַרבייט אין דער בערלינער קהלה.

די נשמה פון דער גאַנצער אַרבייט איז דער פּרעזידענט פון דער בערלינער קהלה, דער בע־קאַנטער פינאַנסיסט דירעקטאָר געאָרג קאַרעסקי. אַן אייגענאַרטיגער טיפּ פון אַ מאָדערנעם וועלט־מענישען יודען. מיט אַ בעזונדערען שטאָלץ פאַר־צייכענט דער „מכבי" אין דייטשלאַנד, אַז קאַרע־סקי איז אַרויס פון זיינע רייהען. מיט אַן אמת'ען מכבי'שען מוט געדולד און קראַפט האָט ער אויף זיך גענומען די שווערע אויפגאַבע צו געבען דעם יודישען בערלין אַ קהלה, וואָס זאָל זיין נישט נאָר דער שטאָלץ אין די צירונג פון דייטשען יודענ־טום נאָר אויך פון כלל ישראל. זיינע פאַרדינסטען פאַר דער שאַפונג פון אַ לעבעדיגער קהלה און פאַר דער סאַנירונג פון איהרע פינאַנצען וואָס זע־נען דעם בעבענסקוואַל פון יעדער אינסטיטוציע, זע־נען אָהן אַ שיעור גרויס און ווערען פון אַלעמען אָנערקענט. ער האָט אָנגעהויבען אַריינצובלאָזען אַ נייעם גייסט אין די פאַרשימעלטע און פאַרקרי־פּעלטע קהלה־אינסטיטוציעס און די האַלב־אָפּגע־שטאָרבענע אברים האָבען אויף דאָס ניי אָנגעהויבען צו לעבען.

די יודישע קהלה וואַקסט זיך מיט יעדען טאָג אַלץ מעהר אויס צו אַ לעבעדיגען און קרעפטיגען אָרגאַניזם, פול מיט לעבענס־ און שאַפענספרייד. מען וואונדערט זיך, ווען מען קוקט זיך צו צו די גרויסע אויפטוען און עס ווילט זיך נישט גלויבען, אַז דאָס האָט געקענט אויפגעטון ווערען ביי די שווערע בעדינגונגען אונטער וועלכע עס לעבען איצט די יודען אין דייטשלאַנד, איבערהויפּט אין בערלין. די צייט איז קאַטאַסטראָפאַל און דאָס יודישע לעבען שטעלט אַלץ מעהר גרויס פּראָבלעמען, וועלכע פאַרלאַנגען זייער לעזונג. אויך די שונאים פון אַ געזונדען יודענטום און פון אַן אמת דעמאָקראַטישער פאָלקסגעמיינדע רוהען נישט נאָר זאַמלען זיך צום ווידערשטאַנד און פּרובען אויסנוצען יעדע שוועריגקייט. אָבער קאַרעסקי האַלט פעסט די לייצעס אין זיינע הענד און איז תמיד אויף זיין פּלאַץ. ער ווייס, אַז די פּאָליטי־שע געגנער וואַרטען נאָר אויף דעם מאָמענט, ער זאָל אָפּלאָזען די לייצעס.

אַ מענש פון שטאַרקען ווילען און פּראַקטי־שען חוש: געזאָגט איז געטון. ער פיהרט אַ העב־ראַאישען קאַמף געגען דער אַסימילאַציע און היר־בן־טענדענצען פון יודישען לעבען. נישט קוקענדיג אויף אַלע שוועריגקייטען און ווידערשטאַנדען גרינ־דעט ער יודישע שולען, אונטערשטיצט דאָס העב־ראַאישע שול וועזען, די יודישע וויסענשאַפט, העב־ראַאישע ליטעראַטור. אין די לעצטע יאָהרען הויבט די קהלה אָן צו בויען איינענע הייזער פאַר אַרי־מע יודישע היימלאָזע, פאַר נישט חתונה געהאַטע, בתי־יתומים, מושב־זקנים — די מאָדערנסטע פּאָלי־קליניק אין בערלין, בקיצור פּראָדוקטיווע אויפבוי־אַרבייט אין שטיצפונקטען פון יודישען לעבען.

נאַטירליך האָט קאַרעסקי דאָס פאַרטרויען און די אַכטונג פון גאַנצען יודישען בערלין. אפילו די ליבעראַלען בויגען זיך פאַר איהם און זיין אויטאָ־ריטעט דען נאָך קיינמאָל איז די יודישע קהלה אַזוי גלענצענד געפיהרט געוואָרען ווי אין די לעצטע יאָהרען, וועלכע זענען פאַר די דייטשע יו־דען צייטען פון שווערער נויט. די גרעסטע שע־צונג אָבער געניסט קאַרעסקי אין די קרייזען פון בר כוכבא קיינער איז נישט אַזוי פּאָפּולער און בע־ליבט, קיינער האָט נישט דעם אָפּקלאַנג אין הערץ פון דער יודישער ספּאָרט־יוגענד ווי ער. קאַרעסקי פיהלט זיך אויך טאַקע אַמבעסטען אין די רייהען פון מכבי. נישטאָ קיין איין גרויסע פאַראַנשטאַל־טונג פון מכבי, וואו ער זאָל נישט דערביי זיין און הערציג בעגריסען.

אויפ'ן גרויסען אונפאַרגעסליכען מכבי־יום־טוב אין מעריש אָסטרוי, אין וועלכען עס האָבען זיך בעטייליגט יודישע ספּאָרטסמענער פון אַ סך לענדער, האָבען איהם פאַרביימאַרשירט סוי־זענדער שטאָלצע רייהען און די גלייכמעסיגע טריט פון דער יוגענד האָט ער געזעהן דעם סימ־באָל פון אַ דיסציפּלינירטען יודישען פאָלק, וואָס האָט מאַרשירט מוטיג פאָראויס. (יט"א).

ד"ר א. ראָזענפעלד.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

22 מיטוואך — כב טבת תר״צ

יאנואר

זון־אויפגאנג 7.36
זון־אונטערגאנג 3.58

געשמדט, צוריק מגייר און פאהרען קיין א״י

פון אסימילאציע צום שמד. — ציוניזם האט בעגייסטערט די משומדים. — ברודער און שוועסטער זענען זיך מגייר. — אסימילירטע פאמיליע פאהרט קיין א״י

לייד און פרייד אין א לאדזער אסימילירטער פאמיליע

נעכטען האט זיך צו איינעם פון די לאדזשער ראַבינאט־מיטגלידער געווענדעט א הויכער אנגעזעהענער גביר, וועלכען מ׳רעכענט צו די דריי פירטעל אסימילירטע יודען, צו די אויבער־גרופּען, אריסטאקראטישע משפחות, א געוויסער ה׳ מ.

מ. איז געקומען א דערפרעהטער און א צופרידענער. ווען דער רב האט איהם געפרעגט וועגען דער סיבה פון מ.׳ס בעזוך האט מ. דערצעהלט פאלגענדע געשיכטע:

— ווי איהר ווייסט, ה׳ ראבינער, בין איך נישט קיין פרומער יוד, אפילו נישט קיין נאציאנאלער יוד, אבער א יוד בין איך שטענדיג געווען, געוואלט שטענדיג בלייבען און געשטרעבט, אז מיינע קינדער זאלען אויך בלייבען יודען, די ערציהונג, וואס די אסימילירטע יודען האבען געגעבען די קינדער, האט אבער געברענגט צו גאנץ אנדערע רעזולטאטען, זיי זענען נישט געווען בכח צוצובינדען זייערע קינדער צו דער רעליגיע, האבען נישט געהאט פאר זיי קיין ענטשפרעכענדע שול, מכל־שכן, ווען די עלטערען אליין זענען געווען פעראינטערעסירט, אז זייערע קינדער זאלען חס וחלילה נישט אנגעשטעקט ווערען מיט׳ן „סם״ פון יודישען נאציאנאליזם, וואס איז דעריבער דאס וואונדער, אז מיינע 2 קינדער, א זוהן מיט א טאכטער, זענען אונטערגעוואקסען, האבען זיי זיך איינגאנצען אנגעהויבען צו שעמען מיט יודען און מיט זייער יודישער אפשטאמונג. מיין זוהן איז געפאהרען שטודירען קיין פאריז און דא איז אויך ארויגעפאהרען שטודירען מיין טאכטער איך דארף אייך נישט דערצעהלען, אז מיינע קינדער האט גארנישט געפעהלט, מיט 4 יאהר צוריק זענען מיינע קינדער געקומען אויף פעריען אהיים קיין לאדז. איך האב באלד בעמערקט, אז אין זייער אויפפיהרונג איז אריינגעטרעטען א נ׳ענדערונג. איך האב נישט געדארפט לאנג ווארטען אויף קיין ערקלערונגען און איך האב זיך דערוואוסט, אז מיינע קינדער האבען שטארקע טרעגמות אויף מיר, הלמאי זיי זענען נאך יודען, זיי קענען נישט קומען אין קיין שום בעסערע געזעלשאפט, האבען זיי געטענה׳ט, צוליב זייער יודישקייט. זיי האבען אלזא קורץ ערקלערט, אז אין דער צייט פון די פעריען וועלען זיי זיך דורכאויס שמדען.

פערשטעהט זיך, אז מיין אפּווענדונג האבען צו גארנישט געברענגט און אין איין שעהנעם זומער־טאג זענען זיי אהיימגעקומען און מיר אפגעגעבען די טרויעריגע בשורה, אז זיי זענען שוין נאכ׳ן שמד.

מיר איז געווארען זעהר טרויעריג אויפ׳ן הארצען, איך האב נישט געוואלט, אז ס׳זאל איינגאנצען איבערגעבראכען ווערען אונזער שטאם, אבער וואס פאר אן עצה האב איך מיר געקענט געבען? די בעציהונג צווישען מיר און מיינע קינדער איז געווארען א קעלטערע, א פרעמדערע, אזוי איז פערפלויגען 4 לאנגע יאהר און איך האב שוין איינגאנצען דערזיגירט פון מיינע קינדער, דער זוהן מיינער האט געענדיגט ארכיטעקטור און די טאכטער האט איינגאנצען אויפגעהערט צו שטודירען, זי האט אבער געוואוינט אין פאריז צוזאמען מיט איהר ברודער.

פאריגע וואך האב איך בעקומען א דעפעשע פון מיינע קינדער, אז זיי קומען קיין לאדז און אז זיי גרייטען צו פאר מיר אן איבערראשונג. איך האב נישט פערשטאנען וועגען וואס ס׳האנדעלט זיך און אט זענען זיי די טעג געקומען צו פאהרען און ערקלערט, אז זיי ווילען צוריק איבערגעהן צום יודענטום, אויף מיינע פראגען וואס זיי האט געבראכט דערצו, האבען זיי ערקלערט, אז אין פאריז האבען זיי זיך לעצטענס בעקענט מיט איינעם פון די אנגעזעהענסטע פיהרער פון דער ציוניסטישער בעוועגונג און דער האט אויף זיי אזוי שטארק געווירקט, אז זיי זענען געווארען שטארקע אנהענגער פון ציוניזם, ווילען איבערגעהן צוריק צום יודענטום און זיך בעזעצען אין ארץ־ישראל וואוהין זיי ווילען, אז איך זאל אויך מיטפאהרען.

איצט בין איך אלזא געקומען, אז דער ראבינאט זאל ארורכפיהרען די פארמאליטעטען, דערביי האט ה׳ מ. צוגעגעבען, אז דאס איז דער גליקליכסטער טאג אין זיין לעבען.

ענטלאפען פון זיין ווייב אין אמעריקא

צו זיין לאדזער געליבטע

בררך עולם פיהרט זיך, אז מענשען פערלאזען ווייב און קינדער און ענטלויפען קיין אמעריקא. איצט קענען מיר נאטירען א פונקט פערקעהרטע געשיכטע: א מאן פערלאזט זיין פרוי און קינדער אין אמעריקא און ענטלויפט צו זיינס א געליבטע קיין לאדז. מיר וועלען דערצעהלען די געשיכטע כסדר:

אין פילאדעלפיע האט געוואוינט א געוויסער מאקס וואלדמאן מיט זיין פרוי און 2 קינדער. דעם לעצטען ערב ראש השנה האט וואלדמאן מיט זיין פרוי בעשלאסען, אז יום־טוב וועלען זיי פערברענגען ביי דער פרוי׳ס פאטער, ערב יו״ט איז די פרוי מיט די קינדער אוועק צו איהר פאטער און וואלדמאן האט געוואלט קומען אהין אין אוונט גלייך ווי ער וועט פערמאכען זיין געשעפט. אוונט־צייט האט די פרוי און קינדער אויסגעפוצטע און פרעהליכע געווארט אויף זייער מאן און פאטער, אבער די שעה׳ן האבען געשלאגען איינע נאך דער אנדערער און מאקס איז נישט געקומען, די פרוי וואלדמאן, פערפאלגט פון א שלעכט פארגעפיהל, איז אוועק צו זיך אין געשעפט, ווען וואס ס׳איז געשעהען מיט איהר מאן. דאס געשעפט איז אבער געווען געשלאסען, איז זי אוועק אין איהר וואוינונג, אבער דא האט זי אנגעטראפען אויף א שרעקליכען חורבן; אלע ווערט־זאכען און שטאף האבען געפעהלט, ווען מ׳האט צומארגענס געעפענט דאס געשעפט, האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די גאנצע סחורה איז ארויסגעטראגען געווארען און פון מאקס וואלדמאנען איז קיין שפור נישט געווען. מ׳האט אנגעהויבען א חקירת ידרישה און ס׳האט זיך ארויסגעשטעלט, אז נישט מעהר, נישט ווייניגער, ווי מאקס וואלדמאן האט שוין לאנג געפלאנט צו ענטלויפען פון זיין פרוי און קינדער אין אמעריקא, געהאט אין טאש א שיפסקארטע און טאקע ערב ראש־השנה, פערקויפט וואס נאר ער האט געקאנט און איז אפגעפאהרען קיין אייראפא מיט דער שיף „ברעמען״.

א לאנגע צייט האט מען נישט געוואוסט וואו וואלדמאן איז אהינגעקומען, ערשט דעם 30. דעצעמבער 1929 האט זיינס א פריינד אין פילאדעלפיא בעקומען פון איהם א בריף פון פוילען, אין בריף פערטרויט זיך וואלדמאן, אז ער געפינט זיך אין פוילען, וואו ער האט זיך אנגעשטעקט פון א פרוי מיט א וועגערישער קראנקהייט און דעריבער וועט ער מוזען בלייבען נאך אין פוילען לכל הפחות 6 חדשים, כדי זיך צו קורירען.

דערווייל האט פרוי וואלדמאן בעקומען אנאנימע בריף פון לאדז, אז איהר מאן געפינט זיך אין לאדז און פיהרט א ליבע מיט א יונגער גרושה. אין איינעם פון די אנאנימע בריף האט זיך אפילו געפינען א פאטאגראפיע פון דער געליבטער. לויט דער פאטאגראפיע האבען איינינע לאדזער וואס געפינען זיך אין פילאדעלפיא דערקענט, אז דאס איז א געוויסע ביילע דימאנט, איצט האט די פאמיליע וואלדמאן אין אמעריקא אונטערגענומען שריט אויסצוגעפינען דעם „הכשיט״ אין לאדז, דעה „רגל הרבנים״ אין אמעריקא האט געשריבען וועגען דעם צום לאדזער ראבינאט און אויך דער אמעריקאנער „היאס״ פערנעהמט זיך מיט דעם ענין.

מאנס געווען א מיידעל אין וואלד

(וו) נעכטען אין אוונד איז אויף קאראלא גאס ביים מאני־וואלד געגאנגען די אינוואוינערין פון דארף סרעבנא ביי לאדז — העלענא פ. ווען זי איז פערבייגעגאנגען די קאוועניסקע גאס א פיר. הונדערט שריט פון די פערבויטע פלעצער, האט איהר אפגעשטעלט עפעס אנ׳אונבעקאנטער, וואס האט זיך נאכגעפרעגט דעם וועג קיין קאנסטאנטין, דורכגעהענדיג מיט איהר עטליכע צעהנדליג שריט, האט דער אומבעקאנטער ארויסגעכאפט א רעוואלווער און דראהענדיג דעם מיידעל, זי פערגוואלטיגט.

נאכדעם האט ער זיך „עלעגאנט״ פארגעשטעלט אלס הענריק קאזשמערסקי און זיך פאר איהר ענטשולדיגט פאר אזא ארט שליסען זיין בעקאנטשאפט. ווען דאס מיידעל האט אנגעהויבען שרייען, האט דער אויטווארף איהר פערשטאפט דעם מויל און זי נאכאמאל פערגוואלטיגט און אויבערלאזענדיג זי א פערחלשטע, פערשוואונדען. ווען העלענא פ. איז געקומען צו זיך האט זי זיך קוים צוגעגליבען צו א נאהענטען הויז און פון דארט האט מען ארויסגערופען פאליציי, וועלכע האט אבער דערווייל קיינעם נישט געפונען.

דאס מיידעל האט דעם אנפאלער פארגעשלאגען דאס געלד וועלכען זי האט א נקאסירט פארן פערקויפטען מילך, אבער דער „רושענטעלמאן״ האט דאס געלד נישט געוואלט נעמען.

די פאליציי פיהרט אנ׳אויספארשונג.

דאס קען זיין נור,

דאמאלס,

אויב אלע הויז־בעזיצער, בענק, פעראיינען און עהנליכע אינסטיטוציעס וועלען זיך איינשרייבען פאר אונטערשטיצונגס מיטגלידער.

אפטייקען

היינטיגע נאכט־דיזשורען

וואיטיצקי, גאפיורקאווסקא 27; וו. דאנילעצקי, פיעטריקאווער 127; אילניצקי און צימער, וואולטשאנסקא 37; לייבוועבער, פרייהייטס פלאץ 2; י. הארטמאן, מלינארסקא 1; י. קאהאנע, אלעקסאנדראווסקא 80.

פערשידענעס

(מ) היינט ווערט דאס ביורא פון די ביכער פון דער שטענדיגער בעפעלקערונג איבערגעטראגען אין לאקאל אויף נארוטאוויטש־גאס 2 (2 שט.)

אין דעם לאקאל וועט אמטירען דער לאווניק – פארזיצער פון דער סטאטיסטישער אפטיילונג פון ביורא פון ביכער פון די בעשטענדיגע בעפעלקערונג פון ציוויל־אמט און פון מעלדונגס־אמט ה׳ אלעקסאנדער יאצל.

אין לאקאל אויף נארוטאוויטש 2 וועלען איבערגעטראגען ווערען אויך די ביוראס פון דער אפטיילונג פון שטעטישע פינאנציעס.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

אונטער דער לייטונג פון א. בעזומאן.

פרייטאג, ד. 24־טען, 9 אוונט הויבט זיך אן די גאסטראלן

פון דער

בעוואוסטער אמעריקאנער סוברעטין,

ליבלינג פון לאדזער פובליקום

בעטי הענינג

איינצעלהייטען אין מארגענדיגען אנאנס.

פאבאר פון יאהרגאנג 1909

(2) ווי מיר דערוויסען זיך פון אפיציעלע קוועלען וועט דער פאבאר פון יאהרגאנג 1909 פארקומען שוין אין מאי.

וואס שייך איינציגע שפּייזער, וועלכע ווילען בעקומען אדראטשעניעס, דארפען זיי איינגעבען בקשות וועגען דעם ביז׳ן 15. פעברואר ד. י. די בקשות דארפען אריינגעגעבען ווערען אין די קאמיסאריאטען, וועלכע וועלען פעסטשטעלען צי די איינצעלהייטען פון די בקשות שטימען מיט׳ן אמת און וועלען איבערשיקען די בקשות אין דער שטעטישער סטאראסטווע.

צו דער בקשה דארף מען צולעגען די מעטריקעס פון אלע מיטגלידער פון דער פאמיליע, התונה־אקטען פון די עלטערן און פאמיליען־מיטגלידער, אויסצוג פון די ביכער פון שטענדיגע בעפעלקערונג, א צייגניש פון דעם ברויט־געבער, טויט־אקטען פון די פאמיליען־מיטגלידער, וועלכע זענען נאך נישט אויסגעמעקט פון די ביכער פון בעשטענדיגע איינוואוינער.

די ווינטער־שטיצע פאר ארבייטסלאזע

(מ) פונ׳ם 13 ביז׳ן 18 ה. ח. האט די אונטערשטיצונגס־אפטיילונג ביים מאגיסטראט פערעגיסטרירט אויף ווינטער־שטיצע פאר יאנואר 2173 פערזאן, פון דעם 1696, וועלכע האבען אויסגענוצט זייערע אונטערשטיצונגען פון ארבייטסלאזען־פאנד און 477 פערזאן, וואס זענען פערעגיסטרירט אין פ. או. פ. פ. פון די 2173 פערזאן האבען 1162 ארבייטסלאזע גענומען שטיצע אויך אין דעצעמבער. 1011 פערזאן זענען פערעגיסטרירט פרישע.

ענדערונג אין דער שטיצע פאר ארבייטסלאזע

אויפ׳ן פארשלאג פון ארבייטס־מיניסטער זענען געענדערט געווארען די פארשריפטען וועגען אונטערשטיצונג פאר ארבייטסלאזע אין דעם זין, אז א פאמיליע, וועלכע בעשטעהט פון צוויי ביז דריי ארבייטסלאזע, בעקומען אונטערשטיצונג 30 זל. א חודש; א פאמיליע פון 4–5 ארבייטסלאזע בעקומען אונטערשטיצונג צוויי פערזאן 50 זל.; א פאמיליע פון 6 פערזאן — צוויי פערזאן 65 זל. און א פאמיליע פון 7 פערזאן — דריי פערזאן 75 זל.

ביז איצט פלעגט פון א פאמיליע פון עטליכע ארבייטסלאזע בעקומען אונטערשטיצונג נאר איין ארבייטסלאזער און אין פאל, ווען איינער פון די מיטגלידער פון דער פאמיליע האט פערדינט, האט די אונטערשטיצונג אויטאמאטיש אויפגעהערט צו פערפליכטען.

שטאטישער בודזשעט

(מ) מאנטאג אין אוונד איז אינטערן פארזיץ פון ראטמאן אנדזשעיאק פארגעקומען א זיצונג פון דער בודזשעט־קאמיסיע ביים שטאט־ראט. נאך א רעפעראט פון וויצע־פרעזידענט ד״ר וועלינסקי וועגען דעם בודזשעט אויף 1930–31 האט זיך אנגעהויבען די גענעראל־דיסקוסיע, וועלכע האט געדויערט ביז שפעט ביינאכט. אין דער דיסקוסיע האבען צוו. אנד. אנטיילגענומען פראָזעס האלצגרעבער און די לאווניקעס איזדעבסקי, פורטאל און סמאליק.

זיך דערשאסן א פאדפולקאווניק

אויף פולנאצנא 29 האט זיך דערשאסען דער פאדפולקאווניק מיעטשיסלאוו קאמיעניאבראדסקי. די סיבה פון דעם זעלבסטמארד איז דערווייל נישט בעוואוסט. דער פאדפולקאווניק קאמיעניאבראדסקי האט אלס פארמאצעווט פערוואלטעט מיט דעם סאניטאר־לאגער ביים מיליטערישען שפיטאל אין לאדז און געוואוינט אליין. זיין פרוי איז ארויסגעפאהרען קיין פשעמישל.

דאס פאר־פאלק האט גוט געלעבט
און דאר האבען זיך ביידע גע׳סס׳ט

(2) מיר דערוויסען זיך נאך פאלגענדע איינ־צעלהייטען וועגען דער טראגעדיע אויף פשעגר־זעלניאנא 64.

ארום 10 א זייגער אין אוונט איז אין 9 פאליציי קאמיסאריאט געקומען צולויפען א לאר־קאטאר פון פשעגרזעלניאנא 64 און האט מיטגע־טיילט דעם ריזשורנעם פשאראזניק או דארט איז הויז האט פאסירט אנ׳אומגליק. ווען ער איז אריין אוועק אין דער בעגלייטונג פון עטליכע פאליציאנ־טען האט ער דארט פעסטגעשטעלט, או אין דער וואוינונג פון די מאטושעווסקי׳ס איז בעגאנגען זעלבסטמארד זייער טאכטער וולאדיסלאווא לאוואד־סקא א פרוי פון א טראמוואי־קאנדוקטאר. דער ארויסגערופענער דאקטאר פון דער פאגאטאווינע האט פעסטגעשטעלט, או זי האט זיך פערסם׳ט. מ׳האט איהר אויסגעשווענקט דעם מאגען און אי־בערגעלאזט אינדערהיים.

דערווייל איז אנגעקומען דער מאן, דערוויסענ־דיג זיך וואס דא איז פארגעקומען, האט ער גע־כאפט די גלאז מיט עסיגעסענץ און אויסגעטרינקען די רעשט. אויך איהם האט די פאגאטאווינע ער־טיילט הילף.

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, או דאס פאר פאלק האט גוט געלעבט צווישען זיך. נעכטען זענען זיי שוין געגאנגען צו דער ארבייט.

ביליגער ברויט און פלייש

(מ) ס׳זענען פארגעקומען זיצונגען פון דער מעהל־ברויט־סעקציע און פון דער פלייש־סעקציע ביי דער קאמיסיע פעסטצושטעלען די פרייזען. ס׳איז בעשלאסען געווארען צו פערקלענערען דעם פרייז פון קארן־ברויט פון 43 אויף 40 גראשען פאר א קילא, ווייצען מעהל 55 פראצ. — 68 גר. און 65 פראצ. — 66 גר. פאר א קילא. אויף ראד־זאווען ברויט און זעמעל זענען די פרייזען געבליבען נישט געענדערט.

אויך די פלייש־פרייזען זענען פערקלענערט געווארען מיט 10—14 גר. אויף א קילא. נעכטען זענען די דאזיגע פרייז־ענדערונגען בעשטעטיגט גע־ווארען אויף דער מאגיסטראט־זיצונג.

אנ׳אפצאהל פון לאנגטערמיני־גע וועקסלען

(2) ווי מיר דערוויסען זיך בעהאנדעלט די צענטראלע מאכט איצט א פראיעקט וועגען הע־כערען דעם אפצאהל פון וועקסלען, וועלכע זענען אויסגעשטעלט מעהר ווי אויף דריי חדשים. לויט דער מיינונג פון דער מאכט האט דער איינגענט־ליכער אפצאהל פון די וועקסלען מיטגעהאלפען צום פערגרעסערען דעם טערמין פון די אויסגע־שטעלטע וועקסלען, א חוץ דעם וועט דאס אריינ־ברענגען דער פינאנץ־מאכט א גרויסע הכנסה.

פון האנדעלס-געריכט

(2) דאס געריכט האט בעטראכט די ביטע פון דער קאנפעקציע־פירמע יאקוב ביירעך פון גאוואמיעס־קע 16. בזמת די פערהאנדלונגען האט אבער דער בעפולמעכטיגטער פון דער פירמע אדוו. זיגפריד גען צוריקגעצויגען די ביטע און דאס געריכט האט דעם ענין ארפגענומען פון דער סדר היום.

דאן האט דאס געריכט בעשלאסען צו אנולי־רען דעם „אופצאלאשטש״ פון דער פירמע „י. יאנושראוך און שותפים״, ווייל אויף די אויפ־פאדערונגען פון געריכטס־קאמיסאר האט זיך קיי־נער פון די בעלי־חובות נישט געמאלדען.

(2) די האנדעלס־אפטיילונג ביים קרייז־געריכט אין לאדז האט אויף דער נעכטיגער סעסיע ערקלערט באנקראט די פירמע האנדעלס געזעל־שאפט „גומא״ פיעטרקאווער 149 (פריהער באקס־שטיינער, באר און שותפים), און די פירמע זוסמאן גרינמאן, קאנפעקציע־געשעפט, קאנסטאנטינאווסקא 12.

געשאפען א ארטאדאקסישע „געזעלשאפט אווענד-קורסען״

זונטאג איז פארגעקומען אין נייעם קאנצערט־זאל, פיאטרקאווסקא 3, א פערזאמלונג געווידמעט די שאפונג פון א געזעלשאפט אווענד־קורסען פאר די רעליגיעזע ארבייטערשאפט. פרנס יצחק צעך־ערבאך עפענט די פערזאמלונג און ערקלערט, או די „געזעלשאפט אווענד־קורסען״ האט די אויפגאבע צו שאפען א נעץ פון שעורי ערב׳ס פאר למודי־קודש און אווענד־קורסען פאר למודי חול, און אזוי ארום פערשפרייטען דעם לימוד־התורה צווישען די יידישע ארבייטער. צום פרעזידיום ווערען איינגעלא־דען הרב הערצל, הארצשטארק שליטא ה״ה א. ד. זרונסקי ט. פישל ליבערמאן, גרשון וואלמאן, פאלאך י. דייטש משה באנדע פ. אלטמאן און מ. גערשט.

ה׳ זלמן יאנקעלעוויטש פון קאליש רעפערירט א. ה. ט. די גייסטיגע פערקריפלונג פון די היינטיגע ארבייטער יוגענד.

נאכ׳ן רעפעראט בעגריסען די שאפונג פון דער „געזעלשאפט אווענד־קורסען״ אין נאמען פון לאדזער ראבינאט הרב הערצל הארצשטארק שליט״א און נאמען פון די „אגודת־ישראל״ פישל ליבערמאן, און נאמען פון „צעיר אגודת ישראל״ משה באנדע און א שריפטליכע בעגריסונג פון קהלה־פרעזעס לייביל מינצבערג און נאמען פון די קהלה־פערוואלטונג. צום סוף איז געוועהלט געווארען א צייטווייליגע פער־וואלטונג פון דער געזעלשאפט אווענד־קורסען: פרעזעס לייביל מינצבערג, הרב ר׳ הערצל הארצ־שטארק, דיר צבי זילבערשטיין, פישל ליבערמאן, אלטמאן ר׳ יעקב ביאלער, יצחק מאיר זרונסקי, פרנס ר׳ יצחק צערערבאט, שלום ביאלער. פ. לאנדענבערג, גרשון וואלמאן, יחיאל דייטש, יחיאל פאלאך, גדליה האראמסקי, יעקב בערלינער, יעקב דייטש, משה באנדע, פרץ אלטמאן, לייב טראבע, גבריאל פומאלר, משה גערשט, משה ראבינאוויטש.

לאדז בעהערט דעם פערשטאר־בענעם קאזשימיערזש בארטאשעוויטש

(מ) נעכטען איז פארגעקומען א ספעציעלע זיצונג פון מאגיסטראט־פרעזידיום אויף וועלכער ס׳איז בעשלאסען געווארען צוליב די גרויסע פער־דינסטען וואס קאזשמערזש בארטאשעוויטש האט גע־האט פאר לאדז איינצוארדנען זיין קבורה אויפ׳ן חשבון פון דער שטאט. צו דער לויה וואס וועט פארקומען אין קראקא פאהרען ארויס וויצע־פרעזעס פון שטאטראט ווילטשינסקי און לאוניק פראפ. סמאליק.

די דעלעגאציע וועט ארויפלעגען א קראנץ אויפ׳ן קבר.

דער פערשטארבענער האט געשענקט זיין גרוי־סען פריוואט־מוזעאום פאר דער שטאט לאדז.

קאנפערענץ וועגען פערהיטונגס-מיטלען געגען קראנקהייטען

(2) פון ווארשא איז צוריקגעקומען דער הויפט־דאקטאר פון לאדזער קראנקען־קאסע ד״ר באגוסלאווסקי, וועלכער האט אנטייל גענומען אין דער קאנפערענץ פון די הויפט־דאקטוירים פון די קראנקען־קאסעס אין פוילען.

צו דער קאנפערענץ זענען געקומען 70 דאקטוירים. אלס פארזיצער פון דער קאנפערענץ איז געוועהלט געווארען דער געוועזענער געזונד־הייטס־מיניסטער ד״ר כאדזקא.

די הויפט אויפמערקזאמקייט איז געווענדעט געווארען אויף דער קאנפערענץ די פראגע וועגען פראפילאקטיק (פערהיטונגס מיטלען געגען קראנק־הייטען).

די פראגע האט געהאלטען אנ׳אויספיהרליכע רעפעראט ד״ר באגוסלאווסקי. צום סוף איז אנ־גענומען געווארען א רעזאלוציע וועגען דער נויטיגקייט צוזאמענצוארבייטען אין דער פערהיטונגס־אקציע.

פארלעזונג אין „וויזא״

היינט, מיטוואך, 9 א זייגער אין אוונד, וועט ד״ר ריגער אין לאקאל פון „וויזא״ האלטען א רעפעראט א.ד.ט. „די שולע און פאליטיק״.

פון געריכט

דעזערציע

(2) אין מיליטער־געריכט איז נעכטען פאר־געקומען דער פראצעס געגען געוועזענעם זעלנער יוסף זיידלער, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין דעזערציע און פעלשען א מיליטערישע „פשע־פוסטקע״. א חוץ דעם איז נאך זיידלער בעשול־דיגט געווארען אין צונעהמען די מיליטערישע וועש און מונדיר.

בעת׳ן פערהער פון אנגעקלאגטען האט דער לעצטער בעקומען אנ׳אנפאל פון היסטעריע און ס׳האט געדויערט 20 מינוט צייט ביז ס׳איז גע־לונגען איהם צוריק צו ברענגען צום בעוואוסטזיין.

זיידלער איז פערמשפט געווארען אויף 4 חדשים טורמע.

בערויבט שילער

(2) אין שטאטישען געריכט איז נעכטען פארגעקומען דער פראצעס געגען 19־יעהריגען קאליק פון מלינארסקא 8, עדמונד טוכעלעק. טו־כעלעק איז בעשולדיגט געווארען אין אנפאלען אויף שילערינס פון האכשטיינס גימנאזיע און ביי זיי צונעהמען די טעקעס מיט ביכער און אנדערע זאכען. טוכעלעק איז פערמשפט געווארען אויף 4 חדשים טורמע.

א בריפטרעגער — א גנב

אין קרייז־געריכט איז בעהאנדעלט געווארען דער פראצעס געגען דעם 18־יעהריגען בריפטרע־גער זענאן סטודניצקי בעשולדיגט, או ער פלעגט ארויסגנב׳ענען פון די איינשרייב־בריף וועקסלען.

דאס געריכט האט פערמשפט סטודניצקי׳ן אויף 6 חדשים טורמע.

דויערנדער שטרייק פון די קאטאן-ארבייטער

(2) זינט דריי וואכען דויערט שוין אין לאדז דער שטרייק פון די קאטאן־ארבייטער. דער שטרייק איז אויסגעבראכען ווייל דער פעראיין פון די קאטאן־ארבייטער האט זיך געווענדעט צום אינדוסטריעלער־פערבאנד מיט א פאדערונג צו רעגולירען די לוין־פרייזען. די אינדוסטריעלער זענען מסכים געווען דערויף בתנאי, או די בז איצטיגע לוינען וועלען רעדוצירט ווערען אויף 30—40 פראצ. די ערשטע קאנפערענץ ביים ארבייטס־אינספעקטאר וואישק־קעוויטש האט קיין רעזולטאטען נישט געבראכט, נעכטען האט דער ארבייטס־אינספעקטאר צוזאמענגע־רופען א צווייטע קאנפערענץ. די ארבייטער זענען געבליבען ביי זייערע פאדערונגען, דאגעגען די אינדוסטריעלער האבען ערקלערט, או זיי ווילען איצט פערקלענערען די פרייזען אויף 50 פראצ. און נישט ווי זיי האבען פריהער פארגעשלאגען 30—40, די ארבייטער האבען אין גרויס אויפרעגונג פערלאזט די קאנפערענץ, די אונטערהאנד־לונגען דויערען ווייטער.

פערזאמלונג פון האלץ-סוחרים

זונטאג איז פארגעקומען א גענעראל־פערזאמ־לונג פון די האלץ־סוחרים, קאשטשעלנא 6.

עס איז אויסגעוועהלט געווארען אלס עהרען־פרעזעס פון די האלעס ה׳ גרשון וואלמאן, וויצע־פרעזעס — ישראל דעמבאוויץ, סעקרעטאר — חיים ניצקי, קאסירער — מרדכי הויזער, פערוואלטונגס־מיטגליד — העניך בושוסטאווסקי.

א גנבה

נעכטען ביינאכט האבען זיך גנבים אריינגע־כאפט אין דער טוויטער־פאבריק פון נ. מייער, אגרארנא 10 און ארויסגעגנב׳עט עטליכע מא־שינען. די גנבה האט מען בעמערקט ערשט אין דער פריה. מען האט באלד מיטגעטיילט דער פאליציי.

„דער קריזיס אין ציוניזם״
רעפעראט פון דר. ח. זשיטלאווסקי אין פילהארמאניע

דער בערימטער יודישער דענקער און מייס־טערהאפטער פאפולאריזאטאר ד״ר חיים זשיטלאוו־סקי וועט אויפטרעטען מיט איין און איינציגען רע־פעראט דאנערשטאג דעם 23־טען יאנואר 8,30 אוונט אין פילהארמאניע א. ה. ט. „דער קריזיס אין ציוניזם״.

ד״ר חיים זשיטלאווסקי איז פון די געצעהלטע יודישע דענקער, וועלכע קענען זאגען זיך נאכזאגען, או זיי האבען דערצויגען א גאנצען דור, זיינע לעקציעס, וואס זענען געהאלטען אין א מייסטער־האפטער פאפולערער שפראך, זענען מיט זייער אינהאלט זעהר בעלעהרענד, בעזונדערס אינטע־רעסאנט איז די טעמא פון זיין איצטיגען רעפעראט, וואס בעהאנדעלט דעם ציוניזם מיט זיינע ספעצי־פישע ערשיינונגען, וואס איז היינט־צו־טאג דער ברען־פונקט פון יודישען געזעלשאפטליכען לעבען.

שפענדע

די ערציהערין אין די 8־טע קלאס פון מעד־כען־גימנאזיום פירשמאוויטשא 6 שפענדען אנשטאט א בלומען־קראנץ — א ביילייד דער פריינדין פרל. סאלא אייזענשטיין צוליב׳ן טויט פון איהר מוטער נ״ע, 20 זל. פאר׳ן „הרצליה״.

דאס געלד איז אפצונעהמען אין אדמיניס־טראציע פון „נייעם פאלקסבלאט״.

א שרפה

(2) אויף זשעראמסקי 63 האט אויסגעבראכען א שרפה אין א שאפע. דאס פייער האט באלד פערכאפט דעם שכנות׳דיגען גאראזש און טישלעריי־ווארשטאט פון וואיצעך קשעשקאווסקי. עס האבען איינגאנצען אפגעברענט די שאפע, וועלכע האט געהערט צו חיים פיקא, דער גאראזש און דער טישלעריי־ווארשטאט.

דער היזק איז גרויס.

פון „אררט״

היינט מיטוואך ווערט געשפילט „חי־געלעבט״ 18 שלאגער־נומערן, וואס האבען גרויס ערפאלג ביים פובליקום. דער ערפאלג פון חי־געלעבט האט איבערגעשטיגען די דערווארטונגען. די קריטיק לויבט דאס פראגראם און בעצייכנען דאס פאר א גרויסע דערגרייכונג פון דער קליין־קונסט־ביהנע.

היינטיגער הומאריסטיש-מוזיקאלישער אווענד
פון די ארטיסטען בעלע בעלערינא און חיים שניאור

די געז. „קולטור־ליגע״ ארדענט איין היינט מיטוואך אווענד אין לאקאל פון „קולטור־ליגע״, בושטשינער 23, א ליטערארישע הומאריסטישען אווענד מיט׳ן אנטייל פון די טאלאנטפולע ארטיס־טען פון דער „ווילנער טרופע״, בעלע בעלערינא און חיים שניאור.

אין פראגראם — רעציטאציעס און דעקלא־מאציעס פון שלום־עליכם, י. ל. פרץ, ש. אש, מ. קולבאק, מ. האלפערן א. א.

די ארטיסטין בעלע בעלערינא וועט אויספיהרען א גאנצע רייה דעקלאמאציעס און רעציטאציעס אויספיהרען פערשידענע פאראדיעס, אימפראוויזאציעס, שארזשען און קאריקאטורען.

ראדיא-פראגראם
מיטוואך, דעם 22 יאנואר

12.05 ווארשא — מוזיק פון גראמאפאן־פלי־טעס. 16.15 ווארשא — פראגראם פאר שול־קינ־דער. 16.45 ווארשא — „די שענסטע שטימע פון דער וועלט״, פעליעטאן וועגען קארוזא, אילוס־טרירט מיט גראמאפאן־פליטעס. 17.45 ווארשא — לייכטע ווינער מוזיק. 19.05 ווילנא — פרעהליכע אודיציע „משולי טשאפלינס רייזע״. 20.05 קאטאוויץ — קאנצערט פון מלוכה־קאנסערוואטאר־יום. 20.30 קראקא — אווענד־קאנצערט. 21.30 ווארשא — פאפולערער קאנצערט. 22.35 ווארשא — קאמוניקאטען. 23.00 ווארשא — טאנץ־מוזיק פון „בריסטאל״. 20.05 שטאקהאלם — 9־טער בעטהאווענס סימפאניע. 20.30 מיילאנד — אפע־רע „שולמית״, 20.30 קעניגסוואוסטערהאוזען — סימפאנישער קאנצערט. 21.00 לאנדאן — סימ־פאנישער קאנצערט. 21.00 לייפציג — סימפאני־שער קאנצערט.

אינטערעסאנטער קאנקורס פון דער עטנאגראפישער קאמיסיע
ביים יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט
פיר זעהר שעהנע פרעמיעס

די עטנאגראפישע קאמיסיע פון „י.וו.א.״ שרייבט אויס א קאנקורס אויף די בעסטע און רייכסטע זאמלונגען פונ׳ם מלחמה־פאלקלאר, וואס איז אויפגעקומען אין די מלחמה יאהרען און שפי־געלט אפ דעם קריג אין אלע זיינע פאזעס, ווי למשל:

מעשיות, לידער וועגען אנהויב פון דער מלחמה, וועגען גירושים, פליטים (ביעזשענצעס״), פאגראמען, פון דער צייט פון פערשידענע אקופא־ציעס, צוואנגארבייט־לאגערן, לאזארעטען. תפיסות;

מעשיות, לעגענדעס אדער פערשידענע אויס־רעכענונגען (גימטריאות), געשאפען אין דער צייט פון דער מלחמה;

סאלדאטען־לידער אדער מעשיות פון פריזיוו, פונ׳ם פראנט, פון געפאנגענלאגער;

איינגלויבענישען און זאבאבאנעס, פערשפרייט אין דער מלחמה;

נייע ווערטער אויפגעקומען אין דער צייט פון דער מלחמה, פאראדיעס אויף דייטשע ווער־טער (טרויערקארטען אנשטאט דויערקארטען און אנדערע);

וויצען און אנעקדאטען פון דער וועלט־מלחמה (וועגען קיסרים, מלחמה־פיהרער, ווארטשפילען און אנעקדאטען, וואס האבען זיך גענומען פון ביסט פערשטעהן איינער דעם אנדערען, וועגען מוטיגקייט און פחדנות, איבערגעבען זיך אין גע־פאנגענשאפט אאז״וו, אאז״וו.

די מאטעריאלען פאר׳ן קאנקורס דארפען אריינגעשיקט ווערען ביז׳ן 15. אפריל 1930.

עס ווערען בעשטימט פאלגענדע פרעמיעס:

ערשטער יאהרגאנג אמעריקאנער פנקס פון „י.וו.א.״

ערשטער באנד היסטארישע שריפטען פון „י.וו.א.״

ערשטער באנד עקאנאמישע שריפטען פון „י.וו.א.״

ארכיוו צו דער געשיכטע פון יודישען טעא־טער און דראמע ב׳ 1.

די מאטעריאלען דארפען זיין געזאמעלט און פערשריבען לויט אונזערע כללים פאר זאמלער, אויב איהר האט זיי נישט, שרייבט אונז וועלען מיר זיי אייך צושיקען. די נעמען פון אנטיילנעה־מער אין דעם קאנקורס וועלען זיין געדרוקט אין די ידיעות פון „י.וו.א.״

מיט אלע אנפראגעס זיך ווענדען אויפ׳ן אדרעס:

Żydowski Instytut Naukowy,
W. Pohulanka 18, Wilno.

„געגענווארט און צוקונפט פון א״י"

רעפעראט פון נחום סאקאלאוו אין פילהארמאניע

דער רעפעראט פון נחום סאקאלאוו וועגען „געגענווארט און צוקונפט פון א״י" האט ווי מיר האבן שוין דערמאנט צוגעצויגען אַ געוואלטיג גרויסען עולם, וועלכער האט מיט דער גרעסטער אויפמערקזאמקייט אויסגעהערט די אינטערעסאנטע און בעלעהרענדע אויספיהרונגען פונ׳ם ציוניסטישען מנהיג.

כדי ריכטיג אפצושאצען די מעגליכקייטען פון אַ יודישער נאציאנאלער היים אין א״י — הויבט אן דער רעדנער — איז וויכטיג פעסטצושטעלען צוויי מאמענטען: קודם כל צי איז א״י אימשטאנד אויפצונעהמען אַ בעדייטענדע צאהל נייע איינוואנדערער, ד. ה. צי איז א״י אַ קאלאניזאציאנס-לאנד, צי זי קען בלייבען מעהר נישט ווי אין איהר איצטיגען צושטאנד, אדער — זי איז ביכולת אריינצונעהמען אַ גרויסען צופלוס פון פרישע עמיגראנטען, וואס זאלען זיך דארט קענען בעזעצען און איינארדנען.

אויף די ענגלישע מלוכה-מענער, ווען זיי האבן געהאלטען ביים ענטשיידען די פראגע וועגן מאנדאט איבער א״י און דער יודישער נאציאנאלער היים דארט, האבן אונז געשטעלט די דאזיגע פראגע מיר האבן זיך מיט דער דאזיגער פראגע אינטערעסירט און פאר אונז איז די פראגע געווען קלאר, אבער מיר האבן געקענט אנגעהן פאר אַ נוגע. ס׳האט אונז אבער ארויסגעהאלפען... אַנ׳ענגלישע געזעלשאפט, וואס עקזיסטירט אַנ׳ערך 70 יאהר — די „בריטיש פארשונגס-געזעלשאפט". די געזעלשאפט האט אדורכגעפיהרט אַ רייה ערנסטע פארשונגס-ארבייטען, גיט ארויס אַ שטענדיגען זשורנאל, צווישען די מיטארבייטער פון דער געזעלשאפט איז אויך געווען לארד קיטשינער, דער פאפולערער ענגלישער מלוכה-מאן, וועלכער איז אַ געלערנטער געאלאג און האט פערבראכט אויף אויספארשונגען אין ארץ-ישראל א לענגערע צייט.

צו אט דער געזעלשאפט האבען מיר אפגעשיקט די מלוכה-מענער נאך תשובה און די תשובה איז געווען, אז ארץ ישראל איז אַ קאלאניזאציאנס-לאנד מיט גרויסע פערספעקטיווען. אַ לאנד, וואס קאן אויפנעהמען אַ גרויסע איינוואנדערונג.

בלויז אין גליל, וואס איז אַ קליינער טייל פון א״י זעגען, ווי עס בעשטעטיגען די היסטארישע מאטעריאלען פון יאזעפוס פלאוויוס, וועלכער איז געווען אַ רוימישער גובערנאטאר אין די צייטען פון יודיש-רוימישע מלחמות — געווען 400 יודישע שטעדט. די געגענד איז געווען שטארק דערפאלקערט און גוט סיטויארט. אין דעם בערגגעביט פון יהודה, וואס איז איצט וויסט און פוסט האבען זיך אין די צייטען פון די נביאים געפונען וויינגערטנער. דאס קען אויך איצט צוריק אויפגעבויט ווערען, נאר מ׳דארף דערויף פערלעגען ארבייט און אנשטרענגונג.

אבער א״י איז נישט נאר אנגעוויזען אויף לאנדווירטשאפטליכער קאלאניזאציע. א״י געפינט זיך אין אַ זעהר גינסטיגער לאגע אלס אַ לאנד פאר האנדעל — אויפ׳ן ברעג פונ׳ם מיטעללענדישען ים און פאר אינדוסטרי, וואס קען אַ דאנק דער ים-פערבינדונג געפינען אַ גוטען וועג פאר׳ן אויסזאץ פון די אייגענע אויסארבייטונגען.

א״י איז אַ געבענשט לאנד מיט פערשידענע קלימאטען און פערשידענע מעגליכקייטען. דער קלימאט אין ירושלים איז אנ׳אנדערער ווי אין יריחו, אנדערש ביים ים-המלך, ווי — אין די בערג פון לבנון. דאס שאפט אלץ מעהר געלעגענהייטען פאר פערשידענע אינדוסטריען און איהרע אפצווייגונגען. אויב מ׳זאל אויסנוצען נאר אַ טייל פון די פערשידענע מעגליכקייטען קענען אין א״י געפינען פלאץ אַ 4 מיליאן נייע איינוואנדערער.

מיר יודען זעגען אונגעדולדיג. דאס איז אייגענטליך פערשטענדליך און ס׳פליסט ארויס פון דער לאגע, אין וועלכער מיר געפינען זיך: ס׳טרייבט צו עמיגרירען. אבער דאס לאנד מוז פ א ר ג ע ב ר י י ט ע ט ווערען. ס׳וואלט נישט געווען קיין קונץ עפענען ברייט די טירען פון א״י און ווער ס׳וויל זאל אהין פאהרען. דאס פאהרען וואלט אבער לאנג נישט געדויערט, ס׳וואלט זעהר שנעל געקומען צו אַ ביטערער ענטוישונג. ס׳דארף אלץ צוגעהן לאנגזאם און אויב ס׳ווערט געמאכט אַ פעהלער זאל עס זיין אין אַ קליינעם מאסשטאב. אַ צו גרויסער אנפלוס וואלט ארויסגערופען אַ קריזיס.

מיר האבען געהאט ווייניג מיטלען. אונזערע הכנסות נעהמען זיך פון די יודישע מיטעל-שיכטען. די גרויסע און רייכע זענען ביז לעצטענס געשטאנען וויים און פון אַ זייט. אבער אויך מיט די דאזיגע מיטלען האבען מיר פיל אויפגעטון. מיר האבען געשאפען אַ שטאנד פון יודישע לאנדווירטען, וואס זענען זעלטען שטארק צוגעבונדען צום באדען די דאזיגע לאנד-ארבייט איז נישט נאר אנגעוויזען אויף דער דירעקטער פיזישער ארבייט, נאר פאדערט אַ ספעציעלע ליבע צו דער ערד. מיר האבען בעוויזען זי, די דאזיגע ליבע, ארויסצורופען טראץ דעם וואס ביי די יונגע און פרישע לאנדווירטען האבען נישט געהאט קיין טראדיציע, קיין צוגעבונדענקייט צום באדען. דאס לאנד פון א״י האט בעוויזען דאס דאזיגע וואונדער און האט ביי די פיונערים אויפגעוועקט די אלטע טראדיציע פון צוריק מיט טויזענדער יאהרען.

די גאנצע גישט יודישע וועלט בעוואונדערט דעם עמק, וואס איז אין אַ פאר יאהר פערוואנדעלט געווארען אין אַ בליהענדען גארטען פון אַ מדבר. דער טיפ פון אונזער „חלוץ" איז נישט בעקאנט ביי קיין שום אומה אויף דער וועלט און ער ווערט בעוואונדערט און מיט בעגייסטערונג געלויבט דורך אלע וואס האבען איהם געזעהען.

אַ פאר מיליאן יודען וואס וועלען פערלאזען זייערע איצטיגע וואוינערטער און זיך איינארדנען אין א״י וועלען אפשוואכען די קאנקורענץ צווישען די יודישע האנדווערקער און הענדלער, וועלכע זיי זענען געצוואונגען איצט צו פיהרען צווישען זיך, נישט קענענדיג עמיגרירען. ס׳איז שוין נישט וויים די צייט, ווען די א״י-איינוואוינער וועלען אנהויבען ארויסשיקען שיפס-קארטען מיט ארויספאדערונגען פאר זייערע קרובים און נאהנטע פון די גלות-לענדער, ווי דאס איז געווען פאר׳ן קריג מיט אמעריקא.

דאס איז דער מאטעריעלער מאמענט פונ׳ם א״י פראבלעם. אבער ס׳איז דא נאך אַ צווייטער מאמענט די מאראלישע און פאליטישע הילף, וואס דאס גלות-יודענטום שעפט שוין אין א״י. די העכסטע פאליטישע אינסטאנץ פון אונזער צייט איז די פעלקער-ליגע, זי עקזיסטירט שוין 10 יאהר. נאטירליך האט זי פאר דער צייט נישט געקענט גרינדליך אלץ אומענדערען. אבער זי האט שוין פיל אויפגעטון: ס׳זענען אויסגעמיטען געווארען פיל מלחמות, ס׳זענען ערלעדיגט געווארען אויף אַ פרידליכען אופן פיל סכסוכים און טראץ דעם, וואס ס׳איז שווער מיט אמאל אויסצוווארצלען די אלטע טראדיציעס, פערנעהמט די פעלקער-ליגע וואס אמאל אלץ אַ גרעסערען ארט אין אינטערנאציאנאלען לעבען. אט אין דער דאזיגער פעלקער-פערטרעטערשאפט זענען מיר יודען, נאך נישט פערטראטען אלס אַ פאלק, הגם דארט זענען פערהאן פיל קלענערע פון אונז. מיר שטעהען שוין אבער מיט איהר אין אַ קאנטאקט און אט דער דאזיגער קאנטאקט איז געשאפען געווארען אַ דאנק א״י. און ערשט ווען מיר וועלען האבען אַ שטארקע נאציאנאלע היים אין א״י, וועלען מיר אריין אינ׳ם פעלקער-בונד אלס גלייכבערעכטיגטער מיטגליד פון דער פעלקער-משפחה.

ביי די „מזרחי"

שבת איז אויך פארגעקומען אַ קבלת-פנים פון „מזרחי" אין דער וואוינונג פון ראטמאן איטשע מאיר ביאלער לכבוד דעם פרעזידענט פון דער ציוניסטישער וועלט עקזעקוטיווע ה׳ נחום סאקאלאוו.

דעם גאסט האט בעגריסט ה׳ ביאלער אין נאמען פון „מזרחי" און אין זיין אייגענעם נאמען אלס בעל-הבית און בעטאנט, אז כאטש דער פרעזידענט נחום סאקאלאוו איז אַ גרויסער תלמיד-חכם און קען, לויט׳ן דין מותר זיין אויף כיבודים, וועלכע ווערען איהם געמאכט אין אזא אונגעהויערער מאס, אז זיי בעלעסטיגען איהם כמעט, פונדעסטוועגען שוינט ער נישט קיין שום מיה און ארבייט לטובת ארץ ישראל. דערמיט בעווייזט ער, ווי טייער עס איז איהם ארץ-ישראל און דאס פאלק ישראל. בעזוכענדיג די מזרחים גיט ער אַ בעוויז, אז אויסער ארץ ישראל און פאלק ישראל איז איהם אויך טייער תורת ישראל. ער בעגריסט איהם דאפעלט אלס מנהיג הדור און גרויסען תלמיד חכם.

אויף די געשטעלטע פראגען פון ה׳ משה העלמאן, סענ. בודזינער, וואלף זילבערשטיין א.א. האט נחום סאקאלאוו געגעבען אויספיהרליכע ערקלערונגען.

פייערליכער קבלת פנים אין „וויזא"

שבת אין אוונט איז אין „וויזא" איינגעארדענט געווארען אַ פייערליכער קבלת פנים לכבוד דעם פרעזידענט פון דער אלוועלטליכער ציוניסטישער עקזעקוטיווע נחום סאקאלאוו.

די פארזיצערין פון „וויזא" פרוי מ. רעזניק האט בעגריסט דעם גאסט אין העברעאיש. נאכדעם בעגריסט זי אויך זיין טאכטער, וועלכע איז אויך אַ מיטגלידערין פון דער „וויזא"-עקזעקוטיווע אין לאנדאן.

ווייטער שילדערט פרוי רעזניק אין יודיש די ראל פון דער יודישער פרוי אין דער ציוניסטישער בעוועגונג פאר דער גאנצער צייט, אנהויבענדיג פון דער ערשטער עליה, פון די בילויצעס ביז היינטיגען טאג. אפשטעלענדיג זיך אויף די גרויסע פערדינסטען, וואס די יודישע פרויען האבען בכלל, און די „וויזא"-ארגאניזאציע בפרט פאר׳ן אויפבוי פון דער יודישער נאציאנאלער היים אין ארץ-ישראל, פערענדיגט פרוי רעזניק איהר רעדע מיט דעם אויסרוף „זאל לעבען אונזער ליבער גאסט דער פרעזידענט נחום סאקאלאוו".

דאן שטעהט אויף דער פרעזידענט, און האלט זיין רעדע אין פויליש.

בעטאנענדיג, אז ער איז געריהרט פון דער ווארימער אויפנאהמע פון אזוי פיל דאמען. ער ווייסט און קען אפשאצען, ווי גרויס עס זענען געווען די פערדינסטען פון דער יודישער פרוי פאר׳ן אויפבוי פון א״י אין עבר, און ווי גרויס עס זענען די פערדינסטען איצט פון דער געזעלשאפט „וויזא", אין וועמענס הענד עס ליגט די קולטורעלע און פילאנטראפישע ארבייט אין א״י. ער דערצעהלט פאקטען וועגען די העלדישע טאטען פון יודישע פרויען, וועלכע ער האט פערזענליך געקענט, און וועלכע האבען פיל מיטגעהאלפען צום ערפאלג פון אונזער אויפבוי-ווערק.

דער גאסט ענדיגט מיט אנ׳אפעל צו די יודישע פרויען, אז זיי זאלען ווייטער מיט דער גאנצער ענערגיע ארבייטען פאר אונזער הייליגען אידעאל און דאן וועט דער ערפאלג זיין אַ געזיכערטער.

מיט׳ן געזאנג פון „התקוה", אונטער דעם אקאמפאנימענט פון פיאנע, האבען די דאמען בעגלייטעט דעם גייסטרייכען גאסט.

עבדליך

האבען זיך אלע איבערצייגט אז דופּאַטענטירטע פעלד-בעטען

וועלכע זענען פערזעהען מיט דער שוץ-מארקע PALMA-PATENT

זענען די פראקטישסטע און דויערהאפטסטע

מיט אַ גאראנטיע אויף 3 יאהר. עמפפעהלען מיר אויף לאגער.

אויסערדעם בעזיצען מיר אין אַ גרויסען אויסוואהל

ניקעל-בעטען, ניקעל-קינדער-בעטען, מיש-בעטען, אטאמאנקעס, קינדער-וועגעלעך, קינדער-בעגעלעך צו רעדלעך, פּעטער-מאס

גאבעטס, שאפקאוע און קאנאדיסקע

מאטראצען, קאַרויסקעס און טאפטשאנעס

בעמערקונג: בעטלעך מיט וועגעלעך וויים און ברוין 17 זל., פאלאנץ-בעטלעך 14 זל.

רעעלע בעהאנדלונג. -- פאבריקס-פרייזען. -- ווערטליכע רעפעראטורען.

הורש לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85 דשייל

יורידישע עצות

פון דער דויגער אבטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן

יורידישע אבטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט".

ביים [illegible] אנ׳אנפראגע אויף אַ יורידישע עצה, דארף [illegible] [illegible] קופאן [illegible] פון [illegible], ווען די אנפראגע [illegible], אויף אנפראגען [illegible], וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

85 אַ לעזער פון גאוואמ עסקא.

מיר האבען שוין נישט איינמאל געענטפערט אויף ענליכע אנפראגען, אז ס׳איז גישט פארהאן קיין געזעץ, אויף וועלכען כמך איין לאקאטאר זאל קאנען שטערען דעם צווייטען צו פיהרען אין זעלבען הויז אנאינטערנעהמונג פון דער זעלבער בראנושע.

דער בע׳עולה׳טער לאקאטאר קאן אויך צוליב דעם נישט ארויסשטעלען קיין רעכטליכע פרעטענציע צום הויזווירט. איבעריגענס וואלט דער הויזווירט אפילו ביים בעסטען ווילען אויך נישט געווען בערעכטיגט צו רעגנירען סיידען אזא פארבעהאלט איז געווען פארגעזעהען אין דינג-אבמאך אדער ווען דורך דער ענדערונג האבען זיך די אינטע עסען פון הויזווירט פערערגערט.

86 פ. ג.

וואהרשיינליך בעגיין די ווינדיקאציע אדער ריכטיגער געזאגט נשמה כאפעריש ביוראס מיט די זיי אנפערטרויטע הראמעסטען עפעס אַ קאמבינאציע, ווייל נאר אנאדוואקאט האט דאס רעכט איינצומאהנען פרעמדע חובות און אפילו אויך אנאדוואקאט קאן איינקלאגען נאר אין נאמען פון זיין קליענט אבער נישט אין זיין אייגענעם נאמען.

אויסצורעכנען אלע קאמבינאציעס, וועלכע ווערען אין דעם פרט אנגעוואנדען, זענען מיר נישט ביכולת פשוט דערפאר, ווייל די איינסאלען פון אַ שווינדעל זענען אומערשעפליך.

וואס שייך דעם אנגעוואנדענעם נעגען אייך טריק, טיילט אונז מיט גענויער אין וואס ער בעשטייט, וועלען מיר אייך ענטפערען, ווי אזוי איהר זאלט אויף דעם רעאגירען.

87 ג. ז. פון זאוואדזקא 38:

די צייטווייליג אפגעשטעלטע 6-פראצענטיגע הוספות פון 1 שטוביגע דירות האבען אנגעהויבען ווייטער צו פערפליכטען פון 3 קווארטל 1928 לויט פאלגענדען סדר:

פאר׳ן 2 קווארטל 1928 43 פראצ. דירה-געלד 6 פראצ. אויסג. צוזאמען 49 פראצענט; פאר׳ן 3-טען קוו 49 פראצ. 6 פראצ. אויסג. ס״ה 55 פראצ. פאר׳ן 4 קוו. 55 פראצ. 3 פראצ. אויסג. צוז. 58 פראצ. פאר׳ן 1 קוו. 1929 61 פראצ. 3 פראצ. אויסג. צוז. 64 פראצ. פאר׳ן 2 קוו. 67 פראצ. 3 פראצ. אויסג. צוז. 70 פראצ. פאר׳ן 3 קוו. 73 פראצ. 3 פראצ. אויסג. צוז. 76 פראצ.; פאר׳ן 4 קוו. 79 פראצ. שוין אהן אויסגאבען! צו יעדען ווייטערדיגען קווארטל וועט אזוי צוגיין 6 פראצ. ביז דאס ל׳יפענדע דירה געלד וועט דערגרייכען פולע 100 פראצ. פון גרונד דירה-געלד.

88 וו.

אייער פראגע ווערט טאקע אלזייטיג אויפגעקלערט אין לעצטען צירקולאר נ׳ 29 L. U. 1513 פון יוסטיץ-מיניסטעריום.

לויט׳ן דערמאנטען צירקולאר האט דאס רעכט צו בעקומען אומזיסט אנ׳אפשריפט פון ארויסגעטראגענעם אורטייל נישט בלויז דער אנגעקלאגטער, נאר אויך אלע איבעריגע פעראינטערעסירטע אין פראצעס צדדים, ווי צב״ש אַ פריוואט אדער אזוי גערופענער פאשילקאווי אנקלאגער.

וועגען אנ׳אפשריפט זענען די צדדים ספעציעל זיך נישט מחויב צו ווענדען, זיי דארפען נאר בלויז מעלדען, אז זיי דערלאנגען אנ׳אפעלאציע — ממילא מוז זיי שוין אזא אפשריפט אומבעדינגט סיי ווי צוגעשיקט ווערען.

דער טערמין צו דערלאנגען אנ׳אפעלאציע הויבט זיך אן צו רעכנען נישט פון מאמענט, ווען דער אורטייל איז ארויסגעטראגען געווארען, נאר פון מאמענט, ווען די אפשריפט פון אורטייל איז איבערגעגעבען געווארען.

א „מענשען־גאט“ האט חתונה מיט אנ'ארימער פראנצויזישער מיידעל

(א בריף פון פאריז)

שוין עטליכע וואכען ווי די גאנצע פראנצויזישע פרעסע איז פול מיט א חתונה, וועלכע קלינגט ווי עפעס א מעשה'לע, א לעגענדע.

אומעטום הערט מען נאר רעדען וועגען דער ארימער פערקויפערין פון א צוקערניע, וועלכע האט געהאט דאס גליק, אז אגא כאן, א מין האלבער גאט ביי מיליאנען מאכמאראנער און איינער פון די רייכסטע מענשען אין דער וועלט, האט זיך אין איהר פערליבט און מיט איהר חתונה געהאט אין דעם שעהנעם פראנצויזישען שטעטעל עקס־לע־בען.

לאמיר דערצעהלען אין קורצען די געשיכטע, פון דער ארימער מאד־מואזעל קאראן, וועלכע איז מיט איינמאל געווארען פרינצעסין אגא כאן, ווי זי האט זיך אונטערגעשריבען אונטער די חתונה־אקטען.

אגא כאן, איז א משיח, א גאט, דער ענגלי־שער רעגיסטער פון הייליגע פערזענליכקייטען, וועל־כער איז זעהר אפגעהיט צו טיטולירען איינעם אזוי ווי עם פערפליכטעט זיין שטאנד, גיט איהם אפ דעם זעלבען כבוד ווי א קעניג. די ענגלישע רעגירונג בעראט זיך מיט איהם וועגען די וויכטיגסטע אנגע־לעגענהייטען פון לענדער, אין וועלכע די אפיציעלע הערשער ווערען איגנארירט.

אגא כאן איז דער יורש און דער גייסטיגער פיהרער פון א געהיימנישפולער מאכמעדאנישער סעקטע, וועלכע רופט זיך די „אזמאעליטען“. איין צווייג פון דער סעקטע האט געשפילט א גרויסע ראלע אין דער צייט פון קרייצצוגען, און זיי זענען בעקאנט אונטער'ן נאמען די „האשישער“. די דאזיגע סעקטע איזמאעליטען רעכענען זיך פאר'ן יחוס־צווייג פון דער מאכמעדאנישער וועלט און זי איז זעהר איינפלוסרייך. מיט דעם נאמען „איזמאעליטען“ יחוס'ן זיי זיך נישט נאך אונזער פעטער ישמעאל, דעם זוהן פון אונזער זיידען אברהם אבינו, ווי מען קאן מיינען, נאר פון איינעם א מאכמעדאנישען הייליגען „איזמאעל דער וואהרהאפטיגער“. פון דעם אכטען יאהר־הונדערט אן איז די גייסטיגע פיהרער־שאפט איבערגעגאנגען צו זיינע יורשים, און פון זיי דארף ארויסקומען אויך משיח, וועלכער וועט מאכען הערשען דעם מאכמעדאנישען גלויבען איבער דער וועלט.

אט דאס איז בקיצור דער יחוס פון אגא כאן, וועלכער האט איצט אין פראנקרייך חתונה געהאט מיט א געוועהנליכער ארימער מיידעל און זי גע־קרוינט מיט'ן טיטול „פרינצעסין אגא כאן“.

דער איצטיגער אגא כאן איז אלט 45 יאהר. ער ווערט פון מיליאנען מאכמעדאנער בעטראכט פאר א טייל פון גאט. דער אגא כאן האט מיליאנען אנהענגער אין פערסיען, אין סיריען (דאס פאלק דרוזען זענען אויך איזמאעליטען), אויפ'ן אינזעל מאדאגאסקאר און אין פאלעסטינע.

וועגען דער חתונה פון אגא כאן זענען געווען פול די צייטונגען און מאנכע איינצעלהייטען קלינגען ווי א געשיכטע פון טויזענט און איין נאכט.

מען דערצעהלט, אז דער געטליכער אגא כאן, וועלכער איז בכלל א ליבהאבער פון פרויען, האט געזעהען די ארימע מיידעל וועלכע איז, אגב, נישט זעהר שעהן און נישט זעהר יונג (זי איז 30 יאהר אלט), איז ער געווארען אנ'אפגעקאכטער און ער האט דיקא געוואלט געווינען איהר ליבע. פער־שטעהט זיך, אז ער האט גאר נישט געטראכט וועגען דעם, אז די ליבע פון דער פשוט'ער ארימער מיידעל זאל איהם אזוי שווער אנקומען, ווארים א חוץ דעם, וואס ער איז א האלבער גאט, איז ער אויך זעהר רייך. כאטש קיינער האט זיין געלד נישט גע־צעהלט, שאצען איהם דאך די פראנצויזישע צייטונ־גען, אז ער איז רייכער פון ראקפעלער. ווי ענ־[illegible] און איבערראשט איז אבער דער דאזיגער „מענש־גאט“ געווארען, ווען די ארימע מיידעל האט נישט געוואלט וויסען פון איהם און האט נישט גע־וואלט אננעמען זיין מתנה — א שנור פערעל פאר א האלבען מיליאן פראנק. דער געטליכער מענש, אדער מענשליכער גאט, האט פארגעלייגט דער מיידעל נאך גרעסערע מתנות, אפילו זי זאל איהם שענקען כאטש א קליין ביסעלע ליבע; אבער — געכטיגער טאג!

אגא כאן האט אבער נישט געוואלט אפטרעטען. וואס מעהר האט מיידעל האט איהם אין איהר ליבע אפגעזאגט, אלץ מעהר האט ער געפיהלט, אז ער געהט אויס נאך איהר, אז ער קאן נישט לעבען אהן איהר. אגא כאן האט נישט געוואלט, צי נישט געקאנט, אפזאגען זיך פון זיין ליבע צו דער ארימער מיידעל. ער האט געהאלטען אין איין פארלייגען איהר מתנות און געעפענט פאר איהר זיין פערוואונדעט הארץ, זי האט אבער נישט געוואלט הערען, זי האט פשוט נישט געוואלט קוקען אויף איהם מיט זיינע מתנות. אבער דער גאט־מענש, וועלכער איז גארנישט געוועהנט, אז מיידלעך זאלען איהם אפזאגען אין ליבע, איז געווארען ש'ין אזוי הייס פערליבט, אז ער האט פארגעלייגט דעם מיידעל, אז זי זאל ווערען זיין געזעצליכע בעשערטע, זי זאל מיט איהם חתונה האבען.

אמת, נאך איצט איז די ארימע מיידעל גע־בליבען גענוג שטאלץ און פעסט ביי זיך. נאך איצט נאך דעם ווי דער האלבער גאט און העכשער איבער מיליאנען מענשען האט איהר פארגעלייגט, אז ער וויל מיט איהר חתונה האבען, אז ער זיל איהר מאכען פאר דער פרינצעסין אגא כאן, האט זי נאך נישט געשריען: „יא, איך וויל“. פערקעהרט, זי האט נאך אפילו איצט אויך געזאגט, אז זי וויל נישט. דאך האט זי שוין געלאזט רעדען צו זיך.

זי איז שוין איינגעגאנגען אויף אונטערהאנדלונגען. זי האט, הייסט עס, אין פרינציפ שוין איינגעוויליגט חתונה צו האבען מיט דעם געטליכען מאן, וואס איז אזוי רייך. אבער דאך האט זי נאך מורא געהאט, אז אין אינדיען פערברענט מען די אלמנות באלד נאכדעם ווי די מענער שטארבען. און אזוי ווי זי האט ברעה איבערצולעבען איהר געטליכען מאן מיט א פאר צעהנדליג יאהרען, ווייל זי דער פאר נישט דעם שירוך. א חוץ דעם, האט זי מורא געהאט, אז דער געטליכער אגא כאן וועט זי וועלען מאכען פאר א הארעם־פרוי אין דער צייט ווען זי האט אבסאלוט נישט קיין חשק דערצו.

אבער נאכדעם ווי אגא כאן האט איהר פער־זיכערט און איבערצייגט, אז, ערשטענס, האט ער נישט ברעה זי מיטצונעהמען מיט זיך אין גן־עדן אריין באלד נאכדעם ווי זיין געטליכקייט וועט פער־לאזען דעם ערדישען גוף, נאר ער וועט רוהיג ווארטען אויף איהר אין גן־עדן ביז ס'וועט קומען איהר נאטירליכע צייט און זי וועט צו איהם קומען אליין אויף יענער וועלט. ער האט איהר אויך פערזיכערט, אז ער וועט זי נישט נעהמען אין קיין הארעם אריין, נאר ער וועט מיט איהר לעבען אין איינפאכע, און קיין אנדערע פרוי אויסער איהר וועט ער נישט האבען. נאכדעם ווי ער האט איהר צוגעזאגט, אט די אלע זאכען און איהר אויך פער־זיכערט מיט א גענוג גרויסען פערמעגען, האט דאס מיידעל צוגעשטימט חתונה צו האבען מיט איהם.

און די שמחה איז געווען אזוי גרויס, אז עס איז נישט צו בעשרייבען.

די צייטונגען זענען דאך געווען פול מיט דער מערקווירדיגער חתונה און האבען זי בעשריבען מיט אזעלכע איינצעלהייטען, ווי קיין שום קעניגליכע חתונה ווערט נישט בעשריבען. פרעגט יעדען צייטונגס־לעזער אין פאריז, וועט ער אייך גענוי זאגען מיט אלע אינצעלהייטען, וואסער חתונה מאהלצייט עס איז געווען אויף דער חתונה, ווארום עס איז אין טאג פון דער חתונה אין פאריז נישט געווען קיין צייטונג, וועלכע זאל נישט איבערגעבען גענוי אלע שפייזען, וואס מען וועט עסען אויפ'ן חתונה מאהלצייט און וואסערע ווינען מען וועט טרינקען, ווי אלט יעדער סארט ווין איז, א. אז. וו.

און דער חתן פון זיין זייט האט געוואוסט ווי אזוי צו בעצאהלען פאר דער העפליכקייט וואס פראנקרייך און הויפטזעכליך די שטאט עקס־לע־בען האט איהם ארויסגעוויזען. ערשטענס, האט ער געשענקט א האלבען מיליאן פראנק פאר דער שטאט עקס־לע־בען, וואו ער האט חתונה געהאט. חוץ דעם האט ער נאך געשענקט א גאנצע רייה אנדערע נדבות. איז דאך די שמחה זיכער געווען א בערעכטיגטע.

אמת, עס זענען פערהאן אזעלכע, וואס ווילען זעהען א פאליטישען מיין אין דער גאנצער שמחה וואס די חתונה האט ארויסגערופען אין פראנק־רייך, אין דער גאנצער עהרע, וואס די פראנצוי־זישע פרעסע האט ארויסגעוויזען, דעם אגא כאן. מען שמועסט, אז עס איז נישט גלאט קיין שמחה, וואס אזא אנגעזעהענער און רייכער מאן האט חתונה געהאט מיט אנ'ארימער פראנצויזישער מיידעל, נאר עס לוינט זיך מיט איהם צו חבר'ן זיך, ווארום דער אגא כאן איז אזוי אנגעזעהן אין די מזרח־לענדער, וואו פראנקרייך האט אינטערעסען, און זיין איינ־פלוס איז גענוג גרויס אין סיריען, וואו פראנקרייך הערשט א. אז. וו.

מילא, זאל זיין אזוי, אפי' די פראנצויזישע צייטונגען האבען געהאט וועגען וואס צו שרייבען און די פאנטאזיע ביי די פראנצויזישע מיידלעך האט בעקומען פליגעל. יעדע ארימע פראנצויזישע מיידעל קאן איצט טרוימען וועגען א קעניג, א הער־שער, אדער א פרינץ, וואס וועט זיך פערליבען אין איהר שעהנקייט אדער איהר בעשיידענקייט. אין עהרליכקייט, און ער וועט מיט איהר חתונה האבען און זי מאכען פאר א קעניגין אדער פרינצעסין.

י. פעלדמאן

פאליציי בעשטראפט א יודען פאר אגיטירען יודישע קינדער, זיך נישט צו שמד'ן.

אָבער דער ביאַליסטאָקער געריכט בעפרייט איהם

ביאליסטאק. געווען איז עס נאך אינמי־טען זומער. דער היגער איינוואוינער שמואל ריכטער איז גע־גאנגען פון שפיטאל שו. לאזאר. פלוצים האט ער דערהערט געשריי'ען: „גיט מיר ארויס מיין קינד“. ווען ער איז צוגעקומען צום טויער פון די מיסיאנערען, האט ער דערזעהן אנ'עלטערע פרוי מיט א טאכטער, וועלכע האבען מיט די פייסטע געריסען די איזערנע שטאנגען פון מיסיאנערישען פלויט און געמאכט געוואלדען.

נאך איידער ר' האט בעוויזען זיך אויסצופרע־גען, וואס דא איז געשעהען, איז פון הויז ארויסגע־קומען איינער פון די מיסיאנערען און איהם אויפ־געפאדערט אוועקצוגעהן. באלד נאכדעם האט יענער צוגערופען א פאליציאנט וועלכער האט ריכטער'ן אפגעפיהרט אין ערשטען קאמיסאריאט, וואו ס'איז צונויפגעשטעלט געווארען א פראטאקאל.

אין א צייט ארום האט ר. בעקומען א נאקאז צו בעצאהלען דרייסיג זל. שטראף.

ר. האט אבער געהאלטען, אז פאר'ן שטעהן א פאר מינוט פאר'ן מיסיאנערישען פלויט איז נישט מערט צו בעצאהלען אזא סומע, און ער האט אפעלירט צום שטאטישען געריכט. דער פראצעס איז פארגעקומען דעם פערגאנגענעם פרייטאג. דער פאר־שטעהער פון די מיסיאנערען האט געטענה'ט, אז ר. האט אגיטירט צווישען די יודישע קינדער זיי זאלען זיך נישט שמד'ען, און געשטערט די עפענטליכע רוה. ר. האט אבער צוגעשטעלט עדות, צווישען וועלכע ס'האט זיך אויך געפונען דער וועכטער פון די מיסיאנערען, וועלכע האבען פעסטגעשטעלט אז ס'איז אזוי נישט געווען.

דער ריכטער האט ר—ן בעפרייט.

מעמאריאל געגען שחיטה־פערבאט אין בייערן

בערלין, 21 (טעלעגראפיש דורך י.ט.א.) דער בייערישער קהלות־פערבאנד האט צוגעשיקט א מעמאָריאל צום בייערישען לאנדטאג וועגען דעם געזעץ־פּראָיעקט פון שחיטה־פערבאָט. אינ'ם מע־מאָריאל ווערט געזאגט, אז דער פערבאָט פון דער שחיטה בעדייט א רעליגיעזען געוויסענס־צוואנג, וואס איז אין סתירה מיט דער מלוכה־קאָנסטיטוציע. אינ'ם מעמאָריאל ווערט אויך גע־זאגט, אז אויב דער פּראָיעקט וועט אָנגענומען ווערען, וועלען יודען אויסמיידען די בייערישע קור־ערטער.

געלד־שטראפען פאר מאכען פאלש געלד

ירושלים (י.ט.א.) די ירושלים'ער אפע־לאציאנס־געריכט האט פערביטען אויף געלד־שטראף פון 300 פונט די שטראף פון 18 חדשים תפיסה, וואס דאס קרייז־געריכט האט ארויסגעגעבען געגען א געוויסען אראבישען געלד־פעלשער.

Dr. Z. Rakowski

[illegible]

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן [illegible]

[illegible]

לאָדזשער קאַמעראַל־טעאַטער „ארט“

פריהער ענגל, זאל — אל. 1 מאי 2

קינסטל. לייט. מ. בראָ־ערזאן, דיר. י. סטרוגאַטש, קאָמפּ. ד. ביינעלמאַן

קאָנפעראַנסיער: נתן רייכצנבע ג.

היינט, מיטוואך, 9.30 אין אָווענד, ווערט געשפּילט

דער שלאַגער־פּראָגראַם

א.נ. „רוי־געלעבט“

18 שלאַגער־נומערן

בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע פון טעאטער יעדען טאָג פון 11—1 מיטאָג און פון 5 נאכמ.

ס'געיעג נאכ'ן שאטען

(21) (סענסאציאנעלער ראמאן)

— פארוואס האט ער, דער „שאטען“ פריהער נישט אנגעקלונגען דורכ'ן טעלעפאן?... ער האט דאך דערמיט געקענט שטערען דעם מארד...

— איך פערשטעה עס אייך נישט... ווען כ'וועל איהם זעהען, וועל איך איהם אומבעדינגט פרעגען... ביי דער ערשטער געלעגענהייט וועל איך איהם שטעלען די פראגע.

— מאכט נישט קיין חוזק. דער קאפ דרעהט זיך ביי מיר אזוי אויך! לאמיר נאר אלץ איבערטראכ־טען מיט א סדר: ווער איז דער פינקוס ליפאווסקי, האט איהר זיך אינפארמירט?

— פינקוס ליפאווסקי איז א רייכער אנשטענ־דיגער מאן. האט אנ'אייגענע הויז, ארבייט אויף דער בערזע, האט אקציעס אין פערשידענע אונ־טערנעהמונגען, האט זיך אריינגעצויגען נאך זיין חתונה אין זיין הויז אויף קראקאווער פאר־שטאט, קומט קיינעם קיין געלד נישט, זיין ווייב לעבט, די טאכטער זיינע איז נאך א פריילין.

— פריילין?

— יא. מען רופט זי נעללי, נעללי ליפאווסקא... זי האט פערדרייט דעם קאפ... ווי מיינט איהר, וועמען?

— נו, רעדט שוין גיכער — מאכט א סוף...

— פערדרייט א קאפ דאניעל וואלדמאנען!

— הם, — האט האבקעוויטש א ברום געטון און א קראץ געטון זיך ביי דער פאטילניצע. נאך א קורצען טראכטען, האט ער א פרעג געטון:

— ליפאווסקי האט געוואוינט מיט'ן ווייב?

— מיט'ן ווייב און מיט דער טאכטער... עס האט ביי זיי געהערשט שלום־בית.

— איהר האט זיי מיטגעטיילט וועגען זיין טויט?

— ניין, איך האב בעשלאסען אייך צו ווארטען.

— שוין, גיט צו וויסען וואלדמאנען, ער זאל נישט ארויס פון שטוב ביז מיין אנקומען.

— וואלדמאן איז אוועק פון שטוב באלד נאך האלבער נאכט און פון יענער צייט האט ער זיך נישט צוריקגעקעהרט. — האט שימאנסקי קורץ א זאג געטון.

— צום טייוועל! — איז האבקעוויטש אויפ־גערעגט געווארען — נעפאהרען!...

האבקעוויטש איז געווארען אנ'אנדערער מענש. זיינע בעוועגונגען זענען געווארען שנעלע, ענער־גישע, דא ברעגען — אפגעהאקט, קורץ. שוין נישט צום ערשטען מאל איז איהם איינגעקומען האבען צו טון מיט מערדער, נאר דער חוש פון א שפיר־הונד האט איהם אונטערגעזאגט, אז דער פארפאל איז נישט ענהליך צו אנדערע...

ער האט געפיהלט, אז דאסמאל האט ער זיך נאהענט צוגעקריגען צום „שאטען“.

ביי געהיים־אגענטען בכלל איז דא א מין בע־זונדער איינגעליבע און שטאלץ — דער „שאטען“ האט צו־לאנג און אומבעשטראפט זיך געשפילט מיט די דאזיגע געפיהלען זייערע:

ער פ'לעגט זיך ארויסגליטשען פון זייערע הענד ווי אנ'אמת'ער שאטען.

איצט אבער...

האבקעוויטש האט געראנקליך געשפירט אין זיינע הענד דעם „שאטענס“ קאלנער: צום ער־שטען מאל איז זיין „מעלדונג“ געקומען שפעטער, ווי עס האט געדארפט צו זיין, און געמאכט איז עס געווארען, משמעות, בכיוון.

אין רשית פונ'ם אויספארשונגס־אמט האט זיך געוואזען א מיטעל צו ארויפווארפען א פעטליע אויפ'ן „שאטען“ און צו כאפען איהם...

שימאנסקי איז שנעל אריינגעקומען צוריק אין קאבינעט אריין.

— דער אויטא איז גרייט? — האט האבקעוויטש אומגעדולדיג א פרעג געטון.

— ווארט אונטען.

— איז גוט, נעהמט און פאהרט. אין פינף מינוט ארום וועל איך נאכקומען. איך דארף זיך נאך זעהען מיט'ן אויבער־לייטער. איך רעכען, אז ער ווייסט שוין עפעס.

— זעלבסטפערשטענדליך. איך האב איהם געגעבען צו־וויסען טעלעפאניש... ער איז גאר־וואס געקומען און וויל אייך זעהען.

האבקעוויטש האט זיך געלאזט לייפען אינ'ם קאבינעט פונ'ם אויבער־לייטער.

— אזוי! — האט א ברום געטון דער אויבער־לייטער, אויסהערענדיג דעם ראפארט פון האבקעוויטשען, — אלץ ווייזט אן אויף וואלדמאנען... איהר האט פונאנדערגעשיקט זיינע סימנים, ווי ער זעהט אויס?

— אלץ איז געמאכט געווארען ווי עס בעדארף צו זיין... וואלדמאן געהער אבער נישט צו די מענ־שען וואס מען קאן כאפען מיט די בלויזע הענד... דער פערשיט האט א פעסטען קאפ אויף די פלייצעס... מען וועט זיך דארפען א לאנגע צייט פּאָרען, מיט א הם... די סיבות פונ'ם מארד זענען, וואהר־שיינליך, ראמאנטישע. מ'האט וואלדמאנען אפט בעגעגענט מיט דעם ערמארדעטענס טאכטער. זי האט ביי איהם שטארק אויסגענומען. איך וויל אבער גארנישט רעדען כל זמן איך וועל אלץ נישט אויספארשען גענוי. ס'איז זעהר א קאמפלי־צירטער ענין. ווי נאר איך וועל צונויפזאמלען נייע דאטען, וועל איך אייך תיכף צושטעלען א ראפארט.

דער אויבער־לייטער האט עפעס א ברום געטון אונטער דער נאז, א שאקעל געטון מיט'ן קאפ און איז אפגעלאזט האבקעוויטשען.

האבקעוויטש איז גלייך אוועקגעפאהרען.

אין קארידאר האבען זיי בעגעגענט שימאנסקי מיט נאך אגענטען און פאליציאנטען פון יענעם קאָ־מיסאריאט.

(פארטזעצונג קומט).

די מעבאַנישע
שלאָסעריי און שווייסעריי
פיהרט אויס זעמטליכע מעכאַניש-רעפּאַראַטורען, שווייסונגען, צופּאַסונג פון מאַשינען-טיילען מיט גאַראַנטיע און
:-: געגען ביליגען פּרייז :-:
J. REDER, Łódź
11 קאָנסטאַנטינער 11 (רוג זאַכאָדניאַ)
פּריוואַט-וואוינונג: גדאַנסקאַ 20.

Dr. med. H. KRAUSKOPF
אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
צעגעלניאַנאַ 45, טעל. 13-47
נעמט אָן פון 4 ביז 7 אין אָוונד.

צאָהן-ארצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
Zawadzka 14, tel. 108-33
נעהמט אָן פון 10–2 און פון 4–7.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
פּעטריקאָווער 10, טעל. 131-86
נעמט אָן פון 8–9½ פריה אונפון 3½–4½ נאָכמ

DR. MED.
L. Pikielny
אוראָלאָג
ספּעציאַל-ארצט פאַר נירן, בלאָז און הארן-קראַנקהייטען
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אָן פון 4–7 אָוונד.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32
[illegible]
נעמט אָן פון 8–10 און פון 5–8 אָוונט.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי גאָז, האַלז, אויערן קר.	10—11 2—3 7—6
ד"ר רוזשאנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין- אויגען-קראַנקהייטען פּאָלאַק	1—2 7—8
ד"ר יוכטמאַן נערווען קראַנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראַזענצווייג קינדער-קראַנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פּאַפּיערני פרויען און געבורטס-הילף	11½-1 5-6
ד"ר קאַנטאָר כירורגישע-קראַנק.	4½-5½ זונ. 1—2
ד"ר הייזנבערג אינ. הערץ לונגען	12—1, 6½—7½
ד"ר סטופּעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גרא־יענטשיק צאָהן-ארצט	3—7
נ. ראָועס צאָהן-ארצט	8—2

צאָהן-סגנד המלוגג, בעליכטונגען, קאָראָנען, טעסטען אא. וו.
ביי דער לעטשניצע איז נעעפנעט געוואָרען
א רענטגען-אינסטיטוט
המלוגג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַלען, פאַר בעשטראַלונג און דורכליכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אלע מעדיצינישע אַנאַליזען. א קאָרט פאַר שטאַמלער.
אינפאָרמאַציעס וועגן שוואַנגערשאַפט שטראַלען (קוואַרצלאַמפּ) פון 4—5 נאָכמ
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג
ווייזט אין דער שטאָט.
ערצט.-קאָסמעטיש. גאַבינעט
פּרל. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5–7 אָוונד

ו. י. ז. א.
היינט, מיטוואָך, דעם 22 ד. ח. 9 א זייגער אָוונד, וועט אין לאָקאַל פון ו.י.ז.א. פּושעיגזד 2, האַלטען אַ פאַרלעזונג ה'
דיר. ס. ריגער
א. ד. ט. „שולע און פּאָליטיק"
פאַר מיטגלידער און איינגעפיהרטע געסט איינטריט פריי.

הלא חכמה תקרא,
ותבונה תתן קולה
בצדק כל אמרי פי, אין בהם נפתל ועקש,
אשרי אדם שמעלי, לשקד על דלתותי יום יום
איבער דעם זאָלסטו נאָר קומען אין מיין רעכטסקאָנסולטאַציע-ביוראָ צו ה'
מאַנעלע, פּיעטריקאָווער 17
(זאַכאָדניאַ 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָקאַציעס, קלאַוזולעס. זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעדט אין פּוילען, וועגען דירות אין אויזשאַנד ראָזשעמסקי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
מיט אַכטונג
ד. מאַנעלאַ, רעכטסקאָנסולענט
פּעטריקאָווער 17.

יונגלעך
מיט זעהר גוטע שטימען
פון אָנשטענדיגע עלטערן, קענען זיך מעלדען יעדען דינסטאָג און דאָנערשטאָג פון 5.30 נאָכמיטאָג אין פּראָבע-שטוב פון סינאַגאָגען-כאָר זשעלאָנאַ 8.
גאַנץ פעהיגע-בעקומען גוט בעצאָהלט.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
זשוואַזשינער 11, טעלעפאָן 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר אימיך נאָז, האַלז, אויערן קר	3½—4½
ד"ר קערשנער קינדער-קראַנקה.	9-11 3-4½
ד"ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	12—2
ד"ר רובינשטיין הויט און געשלעכט-קר.	12½ - 1½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גמיטס קר.	1—2
ד"ר נאָרדבלאַט אויגען-קראַנקה.	12½—1½
ד"ר חיים כירורגישע קראַנקהייטען	2—3
ד"ר שמערלאַוסקי פרויען-און געבורטס-הילף	3½—4½

פּלאָמבע-טרעפּיע, שטראָך-שטראַנגען היי שטעכלען א.א. וו. פּאָקען-שטיך, קינסטליכע צוין-בעשטראַהל.איינשפּריצונגען, טעסטאַציען, עלעקטריזאַציע אַפּעראַט. אויף פערלאַנג וויזיטען אין שטאָט. און לאַבאָראַטאָריום אַנאַליזען אַלע אַרט אַנאַליזען, אויך אָלעגאַט און אַלגום
אימפּפונגען נעגען שקאַרלאַטין.
ביי דער לעטשניצע איז נעעפנעט געוואָרען
א רענטגען-אינסטיטוט.
ד"ר לאָזשינסקי סטאָראָפאָלסקאַ
צאָהן-ארצט 10—1 3—6
קינסטליכע צייהן, קראָנען, פּלאָמבען א. א. וו.
די לעטשניצע איז אָפען אויך זונטאָג

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 126-87
ספּעציאַל ארצט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען. מענער-שוואַכע. אַלע אַרט אַנאַליזען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען
נעמט אָן פון 8–2 נ.מ. און פון 5–9 אָוו.

שילטען
צו מעסיגע פרייזען צו בעקומען ביי
פּאָרזשוצקאַ, פּאָמאָרסקאַ 5

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאָלאָג-אַקושער
זגערזשער 11.
טעל. 34-72
נעמט אָן פון 6–8 אָוונד

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און ליפּהאַרלאַנגענ.
נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט

אַנ'אָרט
צו שלאָפען
פאַר א ארענטליכען יונגמאַן, איז אָבצוגעבען.
צו ערפאָהרען
פּיעטריקאָווער 33
אין 2. הויף, פּאַרטער.

א קוואַליפיצירטע
קראַפט-
שפּולעריין
צו סוויטערס קען זיך מעלדען פּלאַץ-וואָלנאָשטשי 6, אין דער סוויטער-פאַבריק. 3824

ס'ווערט געזוכט
פון באַלד אַ פרייליין פון 16—19 יאָהר צו לייכטע אַרבייט, באַלד בעצאָהלט. צו ערפאָהרען ביי פּישמאַן, וואָלטשאַנסקאַ 67, 1. שטאָק, אין הויף. 3819

השבת אבדה.
ס'איז פערלוירען געוואָרען א קוויט פון דער רעזערווען-באַנק אויף א סומע פון 1800 זל. אויס'ן נאָמען פון חיים קירשטיין אין שרה הערשקאָוויטש. דער קוויט ווערט ערקלערט פאַר אונגילטיג. אָבצוגעבען אין ערט. פון דער צייטונג.

אַנ'אָרט צום שלאָפען
פאַר א ארענטליכען יונגמאַן, איז אָבצוגעבען.
פּאָמאַרסקאַ 14,
ביי לאַסקי, הויף, 2. שט.

די בעסטע שיך-פּאַסטע
„Jaśniej słońca"
איבעראַל צו בעקומען.
הויפּטפאַרטרעטער אויף לאָדז און אויף דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע
Perfumerja D. MARKUS
Łódź, Piotrkowska 59
tel. 128-02.

Kino MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.
היינט און פאָלגענדע טעג! גרויסע פּרעמיערע!
„פון טאָג צו טאָג"
גרויסע דראַמע אויפ'ן גרונד פון דער פּויליש-רוסישער מלחמה
אין די הויפּטראָלען:
Irena Gawęcka, Marja Gorczyńska, Lucjan Żurawski i in
צו דעם דאָזיגען בילד איז אַנגאַזשירט געוואָרען א ספּעציעלער
קינסטלער-כאָר, וועלכער וועט זינגען
רוסישע פּוילישע לידער.
פערשטאַרקטער אָרקעסטער. דער זאַל איז גוט בעהייצט.

ביליג קונסט-פאָטאָגראַפיעס!
נור א קורצע צייט!!!
צוליב'ן איצטיגען קריזיס, גיב איך די מעגליכקייט דער געעהרטער קונדשאַפט, צוליב די פּעקלענערטע פּרייזען פון די אויפנאַהמען, ווי:

6 פאָסטקאַרטען ברוין, דאָפּעלט רעטושירט (1 פּעזאָן)		נור 6 זל.
6 „ זיידענע (1 פּעזאָן)		נור 7 זל.
12 שטיק (Express pictures)		נור 2 זל.

אויסערדעם ווערען אויסגעפיהרט אויפנאַהמען לויט די נייעסטע פאַטאַ-טעכניק מיט ספּעציעלע ליכט-עפעקטען. פאַר גרופּען-אויפנאַהמען, ווי אויך פאַר פעראיינען — בעדייטענדע הנחות.
מיר עמפּפעהלען זיך דער געעהרטער קונדשאַפט
קונסט-פאָטאָגראַפישע אַנשטאַלט
„PARISIEN"
30 פראַנציסקאַנער 30

נייעס בלויז פאַר יודען!
די לאַנג-עקזיסטירענדע טלתים-פאַבריק
עמפּפעהלט צום פּסח-סעזאָן א גרויסען און רייכען אויסוואַהל פון עכט וואָלענע, הלב-וואָלענע און זיידענע כמו טערקישע טליתים, ווי אויך טליתים קטנים.
הורט און דעטאַל! ביליג און רעעל!
יחיאל מינסקי, לאָדז, סאָלנאַ 6.

כ'קויף און פערקויף מעבעל
דיוואַנאַס, פּעלצען, נייי-מאַשינען, גאַרדעראָבן, סאַמאָוואַרען א.ז.וו. און צאָהל די העכסטע פּרייזען
א. ווייצמאַן, נאַרוטאָוויטשאַ 19
אין מעבעל-געוועלב
(פּריוואַט-וואוינונג: שענקיעוויטשאַ 29)
ביי מיר איז שטענדיג דאָ פערשידענע געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען!

א לאַנגיעהריגער געוועזענער
גערבטס-סעקרעטער
שרייבט אַלערליי ביטעס און קלאַגעס, קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשע-ניעס אין אַלע שטעדט פון פּוילען.
א גוטער ספּעציאַליסט אין מיליטער-ענינים
B. MANN, Piotrkowska 10.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
[illegible]
הייזט 3 זל.

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 183-17
קראַנקהייטען פון די ביינער, גאָלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער.
איינענע פּראַצעדורע און זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: הקלאָדקעס אויף פּלאַטפוסען, קונסט-ליכע פוס, גורטען א. ז. וו. עמפּפאַנגט פון 5—7 אוו.
צוריקגעקערט.

אבאָנעמענטס-פּרייז: אין לאָדז – 5 זל. א חודש מיט עקספּעדיציע א הייס; אויף דער פּראָווינץ – 6 זל. א חודש; אין אויסלאַנד – 8 זל.
פאַר'ן אינהאַלט און טערמין' פון אנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך.
די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאַלטען
אין טעקסט—40 . . . 60— . . . 4
נאָכ'ן טעקסט—12 . . . 18— . . . 8
פאַר א מיליטער-שורה: ... דער שטאַט 50 פּראָצ. פיירער. אויסל. 100 פּראָצ. פיירער. מעלדונגען—10 גר. א וואָרט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.